

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Malvm Svmmi Mali Sive De infinita grauitate peccati
mortalis Libri Qvinq[ve]**

Pelecycus, Johannes

Monachii, 1615

Liber Quintvs. Graue est peccatum mortale, ob remedia acria & aspera,
quibus, vt tollatur, indiget.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52025](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52025)

DE INFINI-
TA GRAVITATE
PECCATI MOR-
TALIS.

LIBER QVINTVS.

Graue esse peccatum mor-
tale cognoscitur postre-
mo ex acribus & asperis
remedijs eius.

CAPVT I.

*Nulla creatura pura potuit iustū con-
dignumque remedium ex se afferre
peccato mortali.*

Homo peccati morta-
lis medicinam, & a-
crem, & asperam, à
Deo, & à se petere de-
bet. A priori initium sumamus.
Peccatum mortiferum, quod
mundo interitum attulit, (de
hoc

hoc enim in praesens agimus
 nec ignis, qui omnia consumit,
 nec aer qui omnia corrumpit,
 nec quæ omnia absument aqua,
 nec terra, quæ omnia in putre-
 dinem redigit, consumere, cor-
 rumpere, absumere, & in putre-
 dinem redigere potuit; neq; se-
 centa Anticyrica & ellebori cu-
 rare potuerunt. Homo deinde
 de ipse, neque naturæ fortitu-
 dine, neque intellectus sublimi-
 tate, ingenij acie, claritate lucis,
 & profunditate sciētiæ, potestate
 volūtatē, & dominio libertatis
 ex sordium suarum volutabro
 exurgere, & in Dædalus La-
 byrinthus implicitus exire potu-
 it. Conatus quidē est illud succi-
 dere & euellere ceu stirpem syl-
 uestrē, nil tamen effecit, percus-
 sum repercutit, irritatū prostra-
 vit, si caput vnum sustulit, alia,
 hydra leinensis instat, repullu-
 rant.

rarum
 volu-
 tuor,
 ligata,
 mine.
 turæ
 sa ign-
 nalis,
 Jacob
 cam v-
 tia, m-
 ferru-
 entis
 spirit-
 mem-
 distid-
 alter-
 ut D-
 molib-
 suaru-
 que
 opē
 ge. et
 hæc

agimus rarunt. Ex luto fœcis emergere
 onsumit voluit, sed non valuit, *vulnus & Es. 6.*
 rumpit, *et plaga tumens non est circum-*
 ait aqua, *ligata, nec fota oleo. nec curata medica-*
 in putre, *mine.* A peccato siquidē stetit na-
 nere, cor- turæ corruptio, intellectu dāno-
 in putre, sa ignorātia, vt & sapientia car-
 neq; sex- nalis, *quæ est inimica Deo, & quā D.*
 eborei cu- *Iacobus terrenā, animalē & diaboli-* *Cap. 3 18.*
 no de in- *cam vocat;* volūtatis innata mali-
 e fortitu- tia, memoriæ obliuio, potentiz
 s sublimi- ferrum retusum, appetitus senti-
 ate lucis, entis debilitas, carnis aduersus
 potestate spiritum pugna, legis tandem
 libertatis membrorum in mentis legem
 olutatio dissidium; sicque homo velut
 tris La- alter *Ionas in ventre Ceti iacens, &*
 re potu- vt D. Augustinus loquitur, *sub*
 id succi- *molibus & fluctibus iniquitatum*
 pem syl- *suarum constitutus,* ex se propria-
 percuss- que virtute neq; respirare, neq;
 i prostra- opē sibi aliquam, vt inde emer-
 ni, alia, ge et, ferre potuit. Hic illi locus,
 epollu- hæc fors mansit, erebique tandem
 ra uat. pro-

profunditas, pauperrimus om-
 nino, mortaliumque omnium
Os. 6. 13. 9. miserimus. Id iudicat Propheta
 his verbis: *Perditio tua Israel, ex me*
Eccl. 7. 14. *tantummodo auxilium tuum, Et la-*
Cap. 8. 7. *piens: Nemo potest corrigere, quem*
Deus despexerit. Et in Canticis di-
 citur: *Si dederit homo omnem sub-*
Io. 15. 5. *stantiam domus suae pro dilectione,*
quasi nihil despiciet eam. Et Domi-
 nus ipse ita loquitur: *Sine me nihil*
potestis facere. Et D. Paulus infir-
 mitatem liberi arbitrij hoc ipso
Rom. 7. demonstrat, quo necessariam
24. gratiam affirmat ad tollendas
 miseras suas. Verba eius haec
 sunt: *Infelix ego homo, quis me libe-*
rabat de corpore mortis huius? Gratia
Dei per Iesum Christum. Potuit igitur
 homo à se labi, sed non ex se
 resurgere demergere se luto, sed
 non eripere, se occidere, non ta-
Deut. 28. men resuscitare, in foueam cade-
39. re, non exire; quod si conaretur,

pal-

palparet sicut cæcus parietem, & im-
 pingeret meridie, quasi in tenebris, vi-
 amque civitatis habitaculi non inue-
 niret. Neque verò homo solum
 æs infinitum contractum non
 potuit dissolvere, sed neque An-
 gelus, vllæue creatura alia, quam
 Deus in infinitum perfectiorem
 condere potest, facere potuit,
 grauiissimumque peccati morta-
 lis iugum, molamque asinariam
 è ceruice peccatoris excutere.
 Nisi Dominus ædificauerit Do- *Ps. 126. 1.*
 mum, in vanum laborabunt, qui
 ædificant eam. Ex quibus omni-
 bus elucescit grauitas & prauis-
 tas peccati læthiferi, quæ multò
 minor foret, si homo, vel creatu-
 ra alia eius remedium ex se ha-
 bere protuisset, propriisque suis
 viribus. Abortina proles, vt lu-
 cem adspiceret, Lucina illi
 altera adesse de-
 buit.

C.A.

CAPVT II.

*Non potuit creatura pura vlla gratia
etiam donis ornata, peccato primi ho-
minis, & posterorum, iustum con-
dignumq; remedium af-
ferre.*

ID hac ratione ostenditur: Vt
quis, quibuscunque etiam gra-
tiae donis ornatus, iustum con-
dignumque remedium peccato
primi hominis, & posterorum
afferat, debet diuinę iustitię ple-
nè satisfacere, eique adeo afferre
munus & pretium culpę omni-
no æquale, vt per se liquet; sed
hoc ille facere nequit; licet enim
diuinę iustitię plenè satisfaciat,
atque adeo afferat munus & pre-
tium culpę omnino æquale,
in eo, cum obsequium aliquod
Deo ille præstat, seque conse-
quenter à creatura, cui peruer-
sè adhæsit, auertat, & ad De-
um

um conuertat, quem peccando
deseruit; licet item in eo quo-
que iustitiæ æqualitas cerna-
tur, quod obsequium illud refe-
rat ad Deū ceu personam offen-
sam placandam, in eo tamē defi-
cit, quia ipse cum Deo compara-
tus, finitæ & limitatæ, Deus autē
qui ab eo læsus est, infinitæ est di-
gnitatis & perfectionis. Id clarius
forte ex eo intelligetur. Culpa a-
deoque offensa Dei tripliciter
infinita est, primum in se ratione
actus vel obiecti; infinitè enim
malū est aliquo actu, propter re
infinitè vilem, si cum Deo sum-
mo bono comparetur, auerti à
Deo infinito bono; culpa deinde
infinita est ratione habita perso-
næ quæ offenditur, Dei scilicet
infiniti. Tertiò infinita est ratio-
ne eius qui offēdit Deū; hic enim
cū vilissimus sit Dei respectu, &
tamē illum offendit, efficitur vt
culpa

culpa infinitè quoq; sit magna. Quoniam vt offensa est eò maior, quò est offensa personæ dignioris; ita etiam eò maior est, quo à persona minus digna irrogatur, si hæc comparetur cum persona quæ offenditur. Exempli gratia, iniuria seu offensa, quam rusticus aliquis irrogat Principi, cæteris paribus, est maior quàm iniuria eidem Principi à mercatore vel nobili aliquo irrogata, eò quod rusticus persona sit minus digna, si cum Principe comparetur, quàm mercator aut nobilis. Iam homo qui Deum offendit infinitis partibus minoris est dignitatis quàm Deus quem offendit. Satisfactio ergo adeoque obsequium, vt & pretium ac munus, quod ab eo Deo offertur in compensationè dignam iniuriæ illatæ & acceptæ, prioribus duobus modis æquale

quale
verò
perfo
nitati
finitæ
nis &
plenè
fit, ne
munu
etiam
videb
poste
iure,
satisfe
atura
dotat
enim
ficit;
abund
qua
ta

quale est, quia infinitum, tertio
verò modo inæquale est, quia
persona offensa infinita est dig-
nitatis, persona verò offendens
finita est & limitata perfectionis
& dignitatis, & consequenter
plenè diuinæ iustitiæ non satis-
fit, nec æquale culpæ pretium &
munus Deo offertur. Christus
etiam Dominus noster, vt infra
videbimus, pro peccato Adæ &
posterorum, dignè, summoque
iure, & ad æqualitatem iustitiæ
satisfecit, id ergo homo, vel cre-
atura alia gratiæ etiam munere
dotata facere non potuit; sicut
enim Deus in necessariis non de-
ficit; ita neque in non necessariis
abundat. Sic rursus clarescit
quanta sit remedij difficul-
tas, peccatique mortalis
grauitas,

CA-

CAPVT III.

Deus solus homo factus potuit plene
summoque iure pro peccato sa-
tisfacere.

Homo, vt vidimus, non po-
tuit plenè, summoque iure
pro peccato satisfacere; Deus id,
in se, etiã facere nequit, à passio-
ne enim & morte alienissim^o est,
pati moriq; nequit; modũ tamè
inuenit, quo pati moriq; potest,
diuinã scilicet naturã cũ natura
humana in eodem supposito co-
pulãdo; sic enim Deus & homo
patitur & moritur, nõ quidẽ se-
cundũ naturã diuinã, sed secun-
dũ humanam. Vnde D. Petrus

1. c. 3. 21. sic habet: *Christo in carne passõ, ea-
dem cogitatione armamini; quasi di-
ceret, Christus non vt Deus, sed
vt homo passus est.* Adum-
bratum illud etiã fuit olim:

Leuit. 14. 4 Mundatus à lepra offerre iube-
tur pro se duos passerres quorum
vult.

vnus immolabatur, alter viuus
auolabat; humanitatem præfi-
gurabat passer immolatus, diui-
nitatem passer, qui auolabat.

Asserit idem Diuus Anselmus sic
scribens: *Satisfactionem nec potest*

facere nisi Deus, nec debet nisi homo,
necesse est, ut eam faciat Deus homo.

Id explicans sic addit: *Ad hoc va-*
luit in Christo diuersitas naturarum,
et vnitatis personæ, ut quod opus erat
fieri ad hominum restaurationem, si
humana non posset natura, faceret di-
uina, et si diuina minime conueni-
ret, exhiberet humana. et non alius,
atque alius, sed idem ipse esset, qui v-
trumque perfectè existens, per huma-
nam solueret, quod illa debebat, et per
diuinam posset, quod expediebat.

Ru-
pertus: quia satisfactionem pro
culpa non nisi homo debebat, et non
nisi Deus perficere poterat, Deus homo
factus est, quatenus vnus idemq; Christus,
et verus Deus ab homine exigeret,

et ut

Lib. 2. c. 109
Deus ho-
mo c. 6.

cap. 18.

Lib. 6. de
diu. off.
Cap. 36.

*Hom. de
Christi
nat.*

Et ut verus homo persolueret. Proclus Cyzicenus: Erat, inquit, alterutrum duorum necessarium, aut ut omnes, precipites abirent in mortem, aut certe ut eiusmodi pretium penderetur, quod exactum debitum ad iustitiam amissim ex aquaret. Atqui homo quod peccati debito subiaceret, saluare se non poterat, Angelus vero, quod tantum redemptionis pretium ipsi non suppeteret, humanum genus redimere nequibat, supererat igitur, ut ille pro omnium peccatis moreretur, qui nulli peccato obnoxius erat, atque unica haec restabat mali solutio. Et: Homo purus saluare non poterat, Deus solus pati nequibat. Quid igitur? ipse Deus factus est homo, & id quidem quod erat, saluauit, quod vero factum est, passiones subiit. Ex quibus colligitur iterum quanta sit peccati mortalis grauitas. Etenim si malum aliquod leni paruoque remedio tolli potest, acre magnaque

*Eadem
Hom.*

que die
pellatu
pus est
& mai
firmari
maxim
grauis
esse ce
ut mal
impiet
ste, &
Dei, &
tollere
exacto
educere
dicina
cere d
uis pe
adeo
magn
orber

que dici recte non potest; Si, ut
pellatur, asperiore & maiore o-
pus est medicamento, acerbius
& maius malum id esse, verè af-
firmari potest, si grauissima &
maxima necessaria est medicina,
grauissimum quoque malum id
esse certissimò conijcitur. Iam
ut malum peccati, quo se homo
impiè nefarieque adstrinxit, iu-
stè, & quemadmodum offensa,
Dei, & voluntas eius postulabat,
tolleretur, *iugum oneris, & sceptrũ* *Es. 27. 1.*
exactoris excuteretur, tortuosus coluber
educeretur, Deus homo fieri, me-
dicinamque morbo peccati fa-
cere debuit, magnus ergo & gra-
uis peccati morbus fuit; sicque
adeo verum est, quod dici solet,
magna facilitate peccatum in
orbem esse illatum, magna tamè
difficultate esse subla-
tum.

T CA.

CAPVT III.

Deus homo fieri non debuit, ut pro peccato satisfaceret.

VNde enim, ne longum faciamus, necessitatis & obligationis eius ratio sumeretur? Ex eo ne primum, quod Deus in rebus aliis faciendis non sit liber? id rectè affirmari nō potest; scriptura siquidem diuina significat Deū cum aliquid ad extra facit, absolutè potuisse nō facere; Ec-

Cap. 39. 7. ecclesiasticus enim de Sapiente loquens, Aperiet, inquit, os suum in oratione, & pro delictis suis deprecabitur; si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentiā replebit illum. Atq; idem apertè significat Apostolus, quod uesque de consilio, vel electione, vel de proposito diuinæ voluntatis loquitur.

Ad Eph. 1. 9.

Ut: Prædestinati secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consi-

*consilium
Roma
proposit
tè de c
tenia,
ra; pot
creare
peccat
deoq;
rare à p
ait D. l
sui, hoc
us non
luit, ei
paruit,
hoc e
ris nost
tè, qu
quetu
libere
suapte
uit, eo
ri, & t
nari, &*

consilium voluntatis suae. Et ad *Cap. 9. 17.*

Romanos; *Vt secundum electionem propositum Dei maneret, &c.* Certè de communi Doctorum sententia, creatio hominis fuit libera; potuisset enim Deus eum non creare; ergo & recreatio, quæ fit peccati remissione, libera fuit, a deoq; potuit hominẽ non liberare à peccato. *Bonitas hinc effulget, Lib. 3. fid. ait D. Damascenus, quòd figmenti sui, hoc est, hominis imbecillitatem Deus non contempsit, sed lapsi vicem doluit, eique manum porrexit. Apparuit, inquit Paulus, benignitas, hoc est, amor hominis, saluatoris nostri Dei, &c.* Absurdum fortè, quantum est ex parte Dei, sequetur, si hominẽ à peccato non liberet? Neutiquã; homo enim suapte culpa, se peccato alligavit, eoq; ipso meruit à Deo deserri, & ternũq; inferni ignibus puniri, *Quis tibi imputabit, ait sapiẽter*

T. 2. sapi-

Cap. 12. 12. sapiens, si perierint nationes, quas tu
 fecisti; non enim alius est Deus quam
 tu? si totus mundus periret, ha-
 bita Dei ratione, perinde esset,
 atque si culex, aut eo aliquid mi-
 nus periret. Fortè id limus &
 pulvis, sepulchrum dealbatum,
 intus plenum ossib⁹ mortuorū,
 paries inclinatus, maceria depul-
 sa, saccus vermium, genimen vi-
 perarum, rota iniquitatis, canis
 mortuus, pulex, vas in contu-
 meliā, filius perditionis & mor-
 tis, Verbo: inferni sitio apud De-
 um meretur, à peccato vt eum
 liberare debeat? minimè gen-
 tium; meretur in peccatis suis
 mori, & morte quidem secunda,
 qua est pessima. Ex eo ne tan-
 dem necessitas illa & obligatio
 concluditur, quòd Deus eius ser-
 vitio indigeat, eique consequen-
 ter vtilitatem aliquam afferre
 possit impius? Nequaquam; De-

us siquidem ex omni æternitate
 beatissimus, sibi que, absque ho-
 mine, sufficientissimus fuit; *bo-*
norum nostrorum, ditissimus ille *Ps. 15. 26*
non eget. Ac ut ab æterno sine ho-
 mine fuit, ita in tempus sempiternum absque homine esse po-
 tuit, gloriosus & beatus in sæ-
 cula sæculorum. Adde: de
 homine forsitan ei erat reddenda ratio, reprehensioque & pœ-
 na privatio dominij subeunda,
 si eum desereret, & in peccato
 dereliqueret? nihil minus. *Quis* *Cap. 12. 12.*
te, ait sapiens reprehendet, aut ac-
cusabit, si omnes orbis terrarum na-
tiones pereant? Nodum in Scyr-
 po peccator quæris. Quia er-
 go homo, quantum est, ex par-
 te Dei, remedium simpliciter
 necessarium non habuit, quo
 à peccato liberaretur, liquet
 quanta sit peccati gravitas; si
 enim aliquod tale remedium

T ; sup-

suppereret, minus malum peccatum foret, quin boni aliquid includeret, quo Deus ad auxilium ferendum necessario induceretur.

CAPVT V.

Deus, pro sua in genus humanum liberalitate ac benevolentia, homo fieri voluit, ut pro illius peccato satisfaceret.

ID docet D. Ioannes his verbis: *Cap. 3. 16. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in illum non pereat, sed habet vitam aeternam.* Et D. Paulus: *Rom. 5. 8. commendat autem charitatem suam Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Et ibidem: ubi abundavit delictum, superabundavit gratia. Et: Deus autem, qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, et cum essemus mortui peccatis,*

catis, conuificauit nos Christo. Et: Ap- Tit. 2. ix.
 paruit gratia Dei saluatoris nostri om-
 nibus hominibus &c. Et: Cum appa- Tit. 3. 4.
 ruit benignitas & humanitas saluato-
 ris nostri Dei, non ex operibus iustitia,
 qua facimus nos, sed secundum miseri-
 cordia suam saluos nos fecit &c. Quæ
 omnia testimonia, Dei liberam
 & non necessariam charitatē in
 nobis liberandis ostendunt. Ex
 iisdē credimus nō Patrem æter-
 nū, nec spiritū sanctū, sed filium
 vnigenam Dei, verbū Patris, splen-
 dorē gloria, & figurā substantia eius,
 hominem esse factum adeoque
 Christū, pro peccato satis fecif-
 se; idq; iuxta Gregorium nostrū, To. 4. dist.
 cōueniēter tres ob caussas. Prima q. 1. p. 4.
 est, vt sic verbo, per quod ōnia,
 tanquam per exemplar quoddā
 facta sūt, creatura vniretur, quo-
 niā illius peculiariter exprimit
 similitudinem; quæ autē similia
 sunt, cōuenientius copulantur.

T 4 Secun-

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

Secunda; quoniam maximè decuit, ut illa persona in diuinis naturæ humanæ coniungeretur, per quam genus humanum peculiari quadam ratione docendum erat; ea verò persona verbum est diuinum, iuxta illud: Fons sapientiæ verbum Dei in excelsis; ita enim sumus à Patre æterno, per suum verbum edocti, sicut docetur discipulus verbo Magistri. Tertia, quoniam scopus incarnationis fuit instauratio diuinæ imaginis, quæ in nobis erat per peccatum deformata, atque adeo adoptio filiorum Dei, ad quam admissi sumus. Itaque maximè decuit incarnari Verbum diuinum, quod est naturalis imago Patris, idemque consubstantialis filius, ut ita imago illa in nobis quasi impressione diuini sigilli repararetur.

Vt

Vt enim
depi
perini
nequi
beatu
tabul
do il
tris fil
tris,
fectu
imag
ceret
uenio
lem
perer

Christi
d

Vt enim forma aliqua in tabulis depicta, sordibusque aliunde superiniectis oblitterata, instaurari nequit, nisi eius præsentia adhibeatur, ad cuius speciem primò tabula depicta fuit; eodem modo ille vndequaque bonus Patris filius, imago & character Patris, ad nostras regiones profectus est, vt hominem ad sui imaginem factum denuo reficeret. Fuit ideo etiam conueniens, vt per filium naturalem adoptionem filiorum reciperemus.

CAPVT VI.

Christus ea solum de causa in mundum venit, vt pro peccatis satisfaceret, hominemque redimeret.

T, Id

ID passim diuinæ litteræ signi-
Luc. 19. 10. fificant: Diuus Lucas his verbis:
 Venit filius hominis quærere, & sal-
 uum facere quod perierat. Et Chri-

Ioan. 10. 10 stus ipsemet apud D. Ioannem:
 Ego veni ut vitam habeant, & abun-

Gal. 4. 4. dantius habeant. Et Diuus Pau-
 lus: ubi venit plenitudo temporis, mi-
 sit Deus filium suum, factum ex mu-
 liere, factum sub lege, ut eos, qui sub
 lege erant, redimeret, ut adoptionem

1. Tim. 1. 15. filiorum reciperemus. Et: Fidelis

sermo, & omni acceptione dignus, quod
 Christus IESVS venit in hunc mun-
 dum peccatores saluos facere. Testi-

moniis his accinunt sancti & or-
 thodoxi patres, docentque Chri-

stum, si homo non peccasset,
 non fuisse venturū. D. Augusti-

*Lib. 1. de
 pecc. mer.
 & rem. c.
 26.*

nus sic habet: Ex scripturis sanctis
 sufficienter apparet Dominum Ie-
 sum Christum non aliam ob causam
 in carne venisse, ac forma serui acceptū
 factum obedientem vsq; ad mortē cru-

cis, nisi ut hac dispensatione misericor-
 diſſimæ gratiæ, omnes, quibus tanquã
 membris in suo corpore constitutis, ca-
 put est, ad capeſſendum regnum cœlorũ
 vivificaret, saluos faceret, liberaret, re-
 dimeret, illuminaret &c. *Lib. 5. c. 14.*
 D. Irenæus cùm dixisset solitum fuisse
 Apostolum vocabulo carnis &
 sanguinis significare Christũ, ut
 salutẽ carnis nostræ cõfirmaret,
 illico subiungit: Si enim non habe-
 ret caro saluari, nequaquam ver-
 bum Dei caro factum fuisset. Et:
 Si non haberet sanguis iustorũ inquiri,
 nequaquam sanguinem habuisset Do-
 minus. S. Gregorius Nazianze- *Orat. 4. de*
 nus: Quæ inquit, humanitatis à *Theol.*
 Deo, propter nos suscepta ratio extitit?
 profecto ut nobis salus pararetur; quid
 enim aliud causæ afferri possit? S. Au- *Serm. 8. de*
 gustinus expendens illud Lu- *Scr. Ap.*
 cæ: venit filius hominis quærere, & *c. 19.*
 saluum facere quod perierat, sub-
 iungit: si homo non perisset, filius
 I 6 homi-

hominis non venisset. Et: Nulla causa fuit veniendi Christo Domino, nisi peccatores saluos facere. Hæc sententia multò magis diuinam bonitatem & charitatē nobis commendat, quàm si dicatur fuisse venturum Christum, ob vniuersi perfectionē, vel alias ob causas. Plus etiam aliquid videtur Deus propter nos fecisse si ad remedium peccati ita filium suum misit in mundum, ve nisi ob eam causam missurus alias non fuisset. Grauitas tandem & prauitas peccati mortalis sic quoque amplius clarescit.

CAPVT VII.

Dominus noster plenè pro peccatis generis humani satisfecit.

Actio.

AC
qu
dignit
parte
ex ch
tum e
ferent
tum c
cui ea
cet ex
rò ho
piauit
mit,
quo
Pater
offen
que e
stitia
tion
adm
tisa
sa ho
teræ
lutè

Actiones enim eius & obsequia Deo exhibita, infinitam dignitatem habuerunt, tum ex parte obiecti, cum sint exhibita ex charitate summa in Deum; tum ex parte quoque personae offerentis, cum haec fuerit infinita; tum denique ex parte personae, cui ea officia sunt exhibita, scilicet ex parte Dei infiniti. Ita porro hominis peccatum iuste expiavit, aequalique pretio redemit, ut ex hypothese saltem, vel quo ad specificationem actus, Pater aeternus fuerit obligatus, offensam hominis remittere, atque eatenus exercere actum iustitiae (posito quod compensationem aliquam & satisfactionem admittere vellet) acceptando satisfactionem Christi pro offensa hominum. Id ostendunt S. litterae; in quibusdam enim absolute dicitur genus humanum per

T 7 Chri-

- Christum Dominum fuisse emptum & redemptum; ea autē vis emptionis & redemptionis est, ut scilicet fiat per aliquid æquiualens. Dicant, ait Dauid, qui redempti sunt à Domino, quos redemit de manu inimici. Et Paulus: iustificati gratis, per gratiam ipsius, per redemptionē quæ est in Christo IESU.
- Pf. 106. 2.* Et alibi: Pretio empti estis. Et: *Quæ Apoc. 14. 3.* empti sunt de terra. In alijs scripturis dicitur id cum emphasi & exaggeratione quadam. Vt: *Cō. Sap. 7. 14.* pioſa apud eum redemptio. Quò & alluditur apud sapientem, cum increata sapientia dicitur infinitus esse theſaurum hominum. Item: *Rom. 9. 15.* Non ſicut dilectum, ita & donum. Et: *Vbi abundauit delictum ſuperabundauit & gratia.* Item: *Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis &c. Sed pretioſo ſanguine, quaſi agni immaculati Chriſti*

fi &c. Et: Delens chyrographum, Colos 2. 14.
 quod erat contrarium, & ipsum tulit
 de medio, affigens illud crucis sicut so-
 let fieri, quando debitum penitus est
 solutum. In plerisque præterea
 diuinæ scripturæ locis significa-
 tur redemptionem hanc a Chri-
 sto planè peractam, secundùm
 formam iustissimi iudicij. Vt:
Nunc est iudicium mundi, nunc *Io. 12. 31.*
princeps huius mundi eijcietur foras. Ps. 34. 2.
Et Dauid: Exurget & intende iu- *97. 2.*
dicio meo. Et: Reuelauit iustitiam
suam. In quam sententiam Apo-
stolus de Christo etiam scrip-
sit: Quem proposuit propitiationem *Rom. 3. 25.*
per fidem, in sanguine ipsius, ad osten-
tionem iustitiæ suæ, in remissionem
precedentium delictorum. Sed v-
trum Pater æternus ad idè quo-
que obligatus fuerit, quo ad
exercitium actus, ita vt absque
deformitate rationis non po-
tuerit recusare satisfactionem,
 con-

controuersum est, mihi vero si-
milis videtur debuisse Patrem
æternum rationi conformiter,
quo ad exercitium actus accep-
tare compensationem & satis-
factionem à Christo oblatam;
Contra rationem enim est repu-
diare satisfactionem, quæ re ipsa
spectatis circumstantijs quasi hoc
modo offertur. Ego N. cum De-
us, tam simul homo, ac proinde
quasi membrum quodammodo
partis reæ, constitutæ in misera-
bilissimo statu per voluntatem
humanam, offero tibi parti læsæ,
pro offensa tibi facta, pretium
æquale, & superabundans quo-
que vt exerceas actum remissi-
onis iniuriæ, cõuenientissimum
ad finẽ creationis partis reæ tibi
propositum. Atqui quo ad cir-
cumstantias has omnes re ipsa
ita obtulit Christus, sic igitur
obligatus fuit Pater æternus ac-
cepta-

ceptare, vt contra rationem e-
gisset si repudiasset. Occurri hinc
forte posset, absurdum videri
Deum, qui liber est ad extra, vlla
re creata, & quæ extra ipsum ef-
set, obligari simpliciter ad hoc,
vel illud agendum, ita vt absque
deformitate rationis id non pos-
sit intermittere; quacunq; enim
re posita, videtur Deus adhuc
debere manere indifferens ad a-
gendum & non agendum; non
maneret autem, si absque defor-
mitate rationis aliquem actum
non posset omittere; cum enim
talem deformitatem non possit
admittere, simpliciter in tali ca-
su determinatus est ad actum ta-
lem: Actiones autem Christi sunt
res quædam creatæ, quamuis sint
suppositi diuini; itaq; non vide-
tur ijs posse obligari Deus ad ex-
ercitium eius actus, de quo est
sermo. Sed id sic videtur posse
solui,

solui, non esse scilicet inconueniens vt Deus, qui absolutè loquendo ad extra liber est, ex hypothesi obligetur, & determinetur ad certum actum; sic enim absolutè loquendo liber est in tali actu; sicut enim absolutè loquendo liberè posuit rem, ex cuius hypothesi obligatur ad actum; ita absolutè liber est & indifferens ad actum. Exempli gratia in proposito: Liberum fuit absolutè Deo vt Verbum caro fieret, adeoq; reliqua omnia, quæ ad id necessaria sunt, hoc tamen posito, & quod Verbum caro offerret illi passionem suam pro peccatis hominum, non est absurdum illum ita determinatum fuisse ad acceptandum, pacto aut promissione intercedente, vt absq; deformitate rationis non posset eam acceptationem prætermittere. Ex dictis apparet iterum, quam difficile

ficile f
talis
catum
iustè a
de cœ
no fat
onem
verò a
debea
mino e
troitu
pro di
breui
sint M
mus cor
D. Au
stus) J

Christu
sione,

ficile fit remedium peccati mortalis, quamq; graue ipsum peccatum mortale, utpote pro quo iustè abolēdo debuerit Christus de cœlo venire, Patriq; suo æ ter- no satisfactionem compensati- onemq; infinitā offerre. Quam verò animi gratitudinem homo debeat *Deo saluos faciendi, & Do-* *ps. 67. 21.* *mino exitus mortis* (ut Diaboli in- troitus est mortis) quis nō dico pro dignitate explicare, sed vel breui oratione perstringere pos- sit? *Misericordie Domini quod non sumus consumpti. Quis saluus esset, ait D. Augustinus, nisi ipse (Christus) sanaret?*

CAPVT VIII.

Christus omnino actione, & pas- sione, quam in vita suscepit homi- nem à peccato liberare debuit.

Id

Ad Hebr.
10.
Ps. 39.

ID ex eo colligi posse videtur quod ingrediens Christus in mundum, sicut Apostolus interpretatur, orationem illam Psalmi vsurpauit: *Oblationem & hostiam noluisti, corpus autem aptasti mihi; holocaustomata pro peccato non tibi placuerunt. Tum dixi: Ecce venio: in capite libri scriptum est de me, ut faciam Deus voluntatem tuam.* Quibus verbis indicari videtur iam inde ab ingressu suo in orbem, cœpisse Christum exequi voluntatem sui Patris in redimendo genere humano, atque adeo iam tunc ad mortē in cruce oppetēdam sese obtulisse. Idem indicatur his alijs regij vatis verbis: *Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea.* Cōfirmatur idem ex hac Esaiæ oratione: *Pro eo quod laborauit anima eius, videbit, & saturabitur; laborauit autem per omnem vitam.* Denique idem

Ps. 37. 16.

Ps. 53. 11.

eō o
Chri
tern
vt pr
hom
atus
his
glor
patr
fubi
gens
dem
à Pa
tiam
Dom
illo, e
cere
& ar
grec
Hin
opus
disti
fum
mor

eō

eò ostenditur, quod vniuersæ
Christi actiones & passiones æ-
terno patri fuerunt gratissimæ,
vt proinde omnibus illis fuerit
homini placatus & reconcili-
atus. Ideo ipsemet Christus in
his quæ agebat & patiebatur,
gloriam se spectare perpetuò sui
patris, negotiumque illius agere
subinde contestabatur; intelli-
gens nimirum non aliud nisi re-
demptionis opus sibi imprimis
à Patre demandatum. Quò e-
tiam illud pertinet Esaiæ: *Ecce Es. 40. 10.*

*Dominus veniet, & merces eius cum
illo, & opus eius coram illo, quasi di-
ceret, nihil habebit in vita prius
& antiquius, quàm vt statim ag-
grediatur redemptionis opus.
Hinc ipse in oratione ad Patrē:
Opus, inquit, consummaui, quod de- Io. 17. 4.
disti mihi vt facerem: Vbi con-
summasse se, id est, iam iam (cū
morti vincinus esset) consum-
matus.*

maturum se redemptionis opus affirmat, quoniam illud certè priùs inchoarat. Porrò verò nõ nisi in morte ipsius in cruce, quæ iam tum, vt dixi, instabat, opus istud consummatum fuisse patet ex multis scripturæ diuinæ locis, quibus illud quasi pactum indicatur, ex quo debuit in cruce perfici nostra redemptio. Vt

Es. 53. 10. apud Esaiam: *Si posuerit pro peccatis animam suam, videbit semen longæuum.* Posuit animã suam pro peccato, quia vt illud aboleret, in crucem sublatus est, ideoq; tantam natorum cernit multitudinem, quos summo cū dolore in cruce, velut mater edidit in fidei

Es. 66. 9. gratiæq; lucem: Quamobrè non dixit Dominus: ego qui alios gignere facio, ipse non gignam? Sed ego qui alios parere facio, ipse non pariam? Sine dolore enim gignuntur filij, at non sine dolore graui parien-

parie
perit
in cr
luti p
Dign
quæ c
china
anne
dens i
solum
nes,
semen
qui v
terra p
gely, e
semen
tur au
E sic
an q
splend
infixi
terren
fluctu
post

parientis in lucem eduntur. Pe-
 perit ergo Deus filios tunc, cum
 in crucem actus, inauditos ve-
 luti parturiens subijt cruciatus.
 Dign^o Deo partus, vniuersâ hac,
 quæ oculis subijcitur rerum ma-
 chinâ præcellentior. Et apud Io-
 annem. *Nisi granum frumenti ca-* Io. 12. 24.
dens in terram mortuū fuerit, ipsum
solum manet &c. Quis, ait Orige- Hom. 9.
nes, iam expositione indiget, vt sciat in Gen.
semen Christi quomodo multiplicetur,
qui videt à finibus terræ, vsq; ad fines
terræ propagatam prædicationē Euan-
gely, & nullū fere esse iam locum, qui
semen verbi nō suscepit? Multiplica-
tur autem hoc semen sicut stella cæli,
& sicut arena maris, quia ex Christi-
an, quidam stellis similes sunt, gratiæ
splendore fulgentes, cæloque mente
infixi: alij arenam maris referunt,
terrenis rebus mancipati, & mundi
fluctibus expositi. Idem docet A- Colos. 2. 14.
postolus, cum inquit Christum
dele-

delevisse chyrographum decreti, quod
erat contrarium nobis, & affixisse illud
cruci, quia ibi videlicet dissolu-
lutum absolutè fuit debitum ge-
neris humani. Et quando Chri-
sti Domini nostri actiones & pas-
siones, vt & vita eius tota, mise-
ra, modisque omnibus calami-
tosa, acerba, & ignominia plena
fuit, & peccati mortalis gravitas
& remedij difficultas clarissimè
cognoscitur. Vnde cum D. Bern.
de dilig. Deo dicere possum: Si
totum me debeo pro me facto,
quid addã iam pro re facto, & re-
fecto hoc modo? Nec enim tam
facilè re factus, quàm factus. Nã
qui me semel, & tantum dicen-
do, fecit, in re faciendo profecto
& dixit multa, & gessit mira, &
pertulit dura, nec tantum dura,
sed & indigna. In primo opere
me mihi dedit, in secundo se, &
vbi se dedit, me mihi reddidit.

Datus

Datu
me de
Deo
tiam f
sem,

Quid

RE
ste
centio
bemus
cit &
Deus
promi
quitate
sionis
promi
ter iniqu
nostra,
D. Pau
lum su

Datus ergo, & redditus, me pro me debeo, & bis debeo. Quid Deo retribuam pro se? Nam etiam si me millies repēdere possem, quid sum ego ad Deum?

CAPVT IX.

Quid actione & passione sua Christus effecerit?

REconciliauit nos Deo, hostemque adeo eum, quo nocentiolem & atrociolem nō habemus, videlicet peccatum, vitit & profligauit. Id enim olim Deus per Prophetā se facturum promisit his verbis: *Auferam iniquitatem terræ illius, in die vna, passionis scilicet.* Fecit deinde quod promisit; *vulneratus enim est propter iniquitates, attritus propter scelera nostra,* ait Esaias. Confirmat id D. Paulus, cum ita scribit: *Deum suum mittens in similitudinem*
V *carnis*

Zach 3 9.

Es. 53. 5.

Rom 8. 3.

carnis peccati, & de peccato damnatum
 i. Jo. 2. 2. peccatum in carne. Et D. Ioannes
 Ipse est propitiatio pro peccatis nostris
 non pro nostris autem tantum, sed et
 iam pro totius mundi. Et quando
 peccatum animam inquinat, iuxta
 superius dicta, ab ijs sordibus
 eam Christus lauit, iuxta illud:
 Apoc. 1. 5. Dilexit nos & lauit nos
 peccatis nostris in sanguine suo, &
 aquam quæ de latere illius in
 cruce fluxit, & mundans super
 niuem dealbavit. Quia rursum
 peccatum suo modo pœnæ suæ
 temporaria, siue æternæ, ut &
 reliquis inest, ab his quoque nos
 Rom. 8. 1. abluit, sicut in nobis iuxta Paulum,
 nihil damnationis existat, peccatum
 scilicet omne, ut nubem, quemadmodum
 Es. 44. 22. Propheta loquitur, dissipans
 & consumens penitus, vel demergens,
 & projiciens omnia in profundum
 Mich. 7. 19. maris, qui Micha & mo-
 dus loquendi est. Non sustulit
 autem

autem solum peccata, sed & gra-
 tiam iustificantem, & alia dona
 spiritalia nobis impetrauit, ani-
 mamq; adeo, sordibus omnibus
 absterfis, miro gratia virtutuq;
 decore exornauit. Id ostendit D.
 Paulus in hæc verba: *Si vnus de-* *Rom. 5. 17.*
licto mors regnauit per vnu (scilicet
 Adamum) *multo magis abundan-*
tiam gratia, & donationis, & iusti-
tie accipientes, in vita regnabunt per
vnium IESVM Christum &c. Ad-
 dit eodem capite: *Vbi abundauit*
delictum, superabundauit & gratia.
Ut sicut regnauit peccatum in mortem;
ita & gratia regnet per iustitiam, in
vitam eternam per IESVM Christum
Dominum nostrum &c. Sicq; in gra-
 tia nobis spiraculum vitæ in faciem
 inspirauit, vitam vimirum celestem.
 Genuit tertio nos verbo verita-
 tis, vt Iacobus inquit, adeo que *Iac. 1. 8.*
filij eius sumus iuxta D. Ioanne, ad- *i. 3. 1.*
optione scilicet. Quod si filij & ha-
 V 2 *redes*

- Rom. 8.17.* *redes Dei*, Paulo teste, hæreditatis opulentissimæ & ternæ gloriæ. Ad eam hæreditatem capescendam, legibus quartò, & mandatis salutaribus propositis, cælis aperto reſeratoque viam monstrauit, quâ inire debemus; *Ed.*
- Hebr. 5.9.* *Etus enim est omnibus obtemperantibus sibi caussa salutis*; Opportunis verò remedijs ad id faciendum iuuat. *Victorem etiam nostrum Diabolum*, iuxta vaticinium *Esaiaë*, percussit, vulnerauit *Dracorem*, exanimemque, vt *Gregorius Nazianzenus* loquitur, *mortuum & immobilem reddidit, vel alligauit certè ad mille annos, diem nempe extremi iudicij. Mortem tandem, morte* (verba sunt *D. Augustini*) *vestitus occidit.* & iuxta *Paulum*, *absorpsit*: Temporalem quidem in die iudicij, tunc enim quos deglutiuit euomet illa. Interim, hominem mors hæc
- à pecc-

à pecc
tolera
tyres
nus re
tiosa, j
Bernar
consum
Etæ sec
morte
uator
nis er
reum
cum
xit. E
incon
sic vt
perur
poliu
malor
Stillan
colles
vos et
rupes
gredi

à peccatis deterret, & fortiter
 tolerata, præclaros Christi mar-
 tyres efficit; dilectis etiam som-
 nus refrigerij est, & sanctorum præ-
 tiosa, finis scilicet, secundum D. In Serm.
 Bernardum, laborum, victoria de S. Mal.
 consummatio, vita ianua, & perfe-
 ctæ securitatis ingressus. Æternam
 mortem iusti soli, beneficio ser-
 uatoris nostri, superabunt. Bo-
 nis ergo omnibus Christus, au-
 reum omnino propitiatorium, nos
 cumulauit, cornu salutis nos ere-
 xit. Ecclesiam postremo ipsam
 incomparabili thesauro ditauit,
 sic vt ærarium publicum sit pau-
 perum, fons gratiæ, pharmaco-
 polium omnium medicinarum,
 malorum omnium remedium;
Stillant iam montes dulcedinem, & Joel. 3. 18.
colles fluunt lacte, & per omnes ri-
uos eunt aquæ, deserta germinant,
rupes fructibus replentur iustitiæ. In-
greditur & egreditur homo, & pas-

cua inuenit. Et quomodo omnia nos
 donet is qui seipsum nobis donauit. Be-
 nedictus ergo Deus, & pater Domini
 Eph. 1.3. nostri IESU Christi, qui benedixit nos
 in omni benedictione spiritali in cae-
 lestibus, in Christo. sicut elegit nos in
 ipso ante mundi constitutionem, ut es-
 semus sancti & immaculati. Bene-
 dicta sint etiam Christi opera,
 quae fructu sunt dulcia, virtute
 efficacia, actione potentia, me-
 rito gloriosa, effectu miraculo-
 sa, dignitate sublimia, magnitu-
 dine immensa, numero infinita.
 Benedictum nomen IESVS, be-
 neficiorum eius omnium epilo-
 gus. Maledictum autem pecca-
 tum, quod his omnibus priuat.
 Dei, & acrem & asperam me-
 dicinam vidimus, vi-
 deamus & no-
 stram.

CA-

CAPVT X.

Ut Deo quis reconcilietur, gratiamque
& salutem re ipsa consequatur,
de suo aliquid conferre
debet.

NON defunt qui ex dictis ca-
pitae superiore rabidum hau-
riant toxicum, vnde pharmacum
salutare sumendum fuerat; illi
nimirum, qui sibi persuadēt, se,
siue benē siue malē arbitrato se o
viuant, gratiam nihilominus &
salutem in cœlis se cōsecuturos.
Verūm vanam hanc stultamque
confidentiam, effrœnemq; præ-
sumptionē Apostolus his verbis *2. Cor. 5. 18.*
coarguit: *Quoniam quidē Deus erat
in Christo mundum reconcilians sibi,
non reputans illis delicta ipsorū. & po-
suit in nobis verbum reconcilia-
tionis: pro Christo ergo legatione fungimur,
tanquam Deo exhortante per nos;
obsecramus pro Christo reconciliamini*

V 4 Deo,

Deo. Prioribus verbis indicatur
 meritis Christi Patrem æternum
 velle homini reconciliari, para-
 tumq; hominem in gratiam re-
 cipere, eiq; ius & aditum ad bea-
 titudinē concedere; posteriorib;
 verò significatur hominē debere
 Deo reconciliari, hoc est facere
 quædam, quibus illi reconcilie-
 tur, sicq; cooperatione sua gra-
 tiam tandem & beatitudinē ob-
 tineat; Vnde & capite septimo
 nos etiam monet, *vt emundemus*
nos ab omni inquinamento carnis &
spiritus, perficientes sanctificationem
in timore Dei; quasi apertè signi-
 ficet nostrum etiam conatum
 & operam, adiuuante ipso Deo,
 necessariam esse, & valere quo-
 que vt omni ex parte sanctifice-
 mur, adeoque cum Deo recon-
 ciliemur, gratiãq; & salutem ob-
 tineamus. Idem habet D. Ioan-
 nes cum inquit: *Qui dilexit nos, &*
lauit

Cap. 7.

Spec. l. 5.
 § 14.

lavit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Et: hi sunt, qui venerunt ex magna tribulatione, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni, ideo sunt ante thronum agni Dei. Virtute igitur passionis ac mortis suæ, & quidē secundum omnem rigorem iustitiæ, obligavit Christus Patrē suum æternum, ut quātum in ipso est, sponfione facta, velit homini reconciliari, illiq; conferre gratiam & salutē in cœlis, atq; id etiam facturum, modò homo utatur medijs, quæ propter ipsius utilitatem maiorem, quasi ex cōventione Christum inter & Patrē æternum inita, ad eum effectum valent. Hinc cōmunis illa obiectio soluitur: Multi salutem non adipiscuntur, non fuit igitur sufficiens passio Christi; vel certè Pater æternus non dedit sufficientia auxilia; respondetur enim

V s fibi

*Hom. 17.
in ep ad
Hebr.*

sibi illos defuisse, quia cooperati scilicet non fuerunt gratiæ diuinæ, cumque Deo non concurrerunt. Audiatur S. Chrysostomus. *Pro omnibus Christus mortuus est, hoc est, quantum in ipso est, suffecit mors illius ad medendum omnium mortalium perditioni; non autem omnium peccata abstulit, propterea quia noluerunt, adhibere scilicet ea quæ ex parte illorum necessario requirebantur. Necessarium igitur est omnino ut homo sibi applicet merita Christi, deque suo etiam ad reconciliationem conferat, tanquam causa efficiens, minus tamen principalis, secunda, & à Deo, prima & principali causa dependens, cooperationem nempe suam, ut gratiam & salutem sempiternam consequatur, aliàs terminos longius, quam par est proferens, damno suo æterno miserè ruet. Et quando co-*
ope-

operatio nostra dura & difficilis est, liquet peccati mortalis remedium difficile esse, ipsumque peccatum mortale graue & magnum. Sequitur iam vt in specie ostendamus, quomodo Deo homo cooperari debeat, siue infans ille sit, perpetuoque rationis vsu careat, siue adultus rationisque vsu habeat.

CAPVT XI.

*Quomodo infantes, & qui perpetuo
rationis vsu carent, gratiam
& salutem consequi
possint?*

DVO illis media suppetunt, Baptismus, & Martyrium pro Christo susceptum; ijs enim peccati originarij macula abluuntur, qua in lucē fœdati veniunt, Christianique adeo, & Dei filij, ac hæredes regni cœlorum scribuntur.

Joan. 3. 5.

buntur. Baptismus illis Christi Domini verbis continetur: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire regnum Dei.* Hinc mater ille Christianorum appellatur, quo ad spiritalem scilicet regenerationem; ma-

Hom. 25.
in Joan.

trix item à D. Chrystomo, cuius hæc sunt verba: *Quod matris est embryoni, hoc est fidei aqua, siquidem in aqua fingitur & formatur.* Regeneratione ea novum quoddam esse & supernaturale illi accipiunt, gratiæ nimirum diuinæ, & consequenter beatitudinis, veteremq; adeo hominem exunt, & novum induunt. Idin-

Rom. 6. 3.

dicat D. Paulus, cum hunc in modum scribit: *An ignoratis fratres, quia quicumque baptizati sumus in Christo IESU, in morte ipsius, id est, in assimilationem & configurationem mortis ipsius baptizati sumus, quoniam quemad-*
modum

mod
vita
Bap
luti
ta o
enin
cato
dici
crim
Bap
uam
nam
sub
aure
soft
tes,
uat
ad g
ac p
fac
qui
mi
qu
pe

modum Christus mortuus est
vitæ mortali; ita nos morimur in
Baptismo, & sacra illa aqua, ve-
luti maris rubri fluctibus pecca-
ta omnia sepelimus; morimur
enim cum illo in mortem pec-
catorum omnium. Hinc rectè
dicitur Baptismum esse mortem
criminum, virtutū vitam. Item
Baptismi aquam esse aquam vi-
uam salientem in vitam æter-
nam. Rursum aquam peccata
submergentem, *hominem luteum
aureum facientem*, juxta D. Chry- *De Bap.*
sostomum. Ex dictis patet infan-
tes, & perpetuo rationis vlu pri-
uatos adultos cum baptizantur,
ad gratiam & salutē se disponere
ac præparare, non per se; id enim
facere nequeunt; sed per alios,
qui Baptismum procurant & ad-
ministrant; sicut per alienam
quoque Adami in obedientiam,
peccatores, iræque & damnatio-

nis filij efficiuntur. Martyrium sanguinisq; baptismus communi Ecclesiæ Catholicæ traditione suffragante nititur; Eo prædicti, si Baptismi copia non superpetat, immortalitatem precio sui sanguinis emunt, illisque *in mari rubro via est sine impedimento* ad gratiam & salutem; scalaque adeo cœli, per quam ascendunt cum illis qui ab Herode occisione occisi sunt propter Christum. Sicq; etiam liquet cooperatione illos aliena gratiam & salutem consequi. Iam in utroque medio & remedio sua inest difficultas, & ex utroque peccati mortalis gravitas perspicitur; propter illud enim gratia aliquando & beatitudine excluduntur.

CAPVT XII.

Quomodo adulti, usurationis prædicti gratiam & salutem, citra sacramentorum usum consequantur. Adult-

A
tiam
paran
vel c
vel in
que.
Herio
Dispe
homi
usu p
obtur
lib^o e
rib^o n
minu
um h
timo
reda
pra p
dit, v
l, hui
toru
buat
ra di

A Dulti, qui rationis usu pol-
lent, duobus modis ad gra-
tiam & iustificationem se p-
parare disponereque possunt,
vel citra sacramentorum usum;
vel in eorum usu usurpatione-
que. De priori modo hoc, de po-
steriori sequenti capite agemus.
Dispositio præparatioque prior
hominis ætate adulti, rationisq;
usu p-æditi, ad gratiam & salutē
obtinendā actibus supernatura-
lib^o cōtinetur, ijs scilicet, qui vi-
ri^o naturæ, liberiq; arbitrij ho-
minis, citra peculiare Dei auxili-
um haberi nequeūt, vt salubriter
timore gehennæ cōcuti ad dese-
reda peccata &c. Eos dispositio
præparatioq; hominis sic inclu-
dit, vt illis sine nemini, siue fide-
li, siue infideli, extra usū sacramē-
torum, gratia à Deo homini tri-
buatur. Id indicatur his scriptu-
ra diuina locis: *conuertimini ad me* 1. el 2. 12.

Ps. 38. 6.
Amos 4.
12.

in toto corde vestro. Et: Conuertimini sicut in profundum recesseratis. Et: Preparate corda vestra Deo; Sine vilo enim dubio prædicta testimonia de actionibus supernaturalibus intelliguntur, vt Concilia & Patres testantur. Ad hanc porro dispositionem præparationemque legitimè faciendam, mens humana necessariò à Deo præparatur & disponitur, vt Propheta in genere his verbis testa-

Ps. 79. 4. *tur: Domine Deus virtutum conuer-*
te nos, & ostende faciem tuam, & sal-

o. 31. 19. *uierimus. Et Hieremias: postquam*
conuertisti me, egi pœnitentiam, &
postquam ostendisti mihi, percussi fe-

Io. 6. 44. *mur meum. Et: Nemo potest venire*
ad me, nisi Pater meus traxerit eum.

H. c. 5. *Et: sine me nihil potestis facere. Ra-*
tio hæc se ad gratiam & salutem
præparandi disponendi difficul-
tate non caret, vnde facilè con-
ijcitur quàm graue sit peccatum
mor-

mor
 hon
 rò S
 ratio
 tem
 nite
 min
 cupl
 virt
 pass
 effec
 vt ag
 Bap

Bapt
 v

ID
 ia
 estote
 Gent
 uerfi

mortale, quo difficultatibus his homo subijcitur. Duobus porro Sacramentis possunt adulti, ratione præditi gratiam & salutem consequi, Baptismo & Pœnitentia; illa enim Christus Dominus repleuit merito, gratia locupletauit, sanctitate perfecit, virtute ornauit, sanguini suæ passionis immerisit, & ad diuinos effectus euexit. De his sequitur vt agamus, & primò quidem de Baptismo, tum de Pœnitentia.

CAPVT XIII.

*Baptismus homini adulto, rationisque
usa prædito, ad gratiam, & salu-
tatem necessarius
est.*

ID apertè docent S. litteræ: Esai-
as sic scribit: *Lauamini mundi* Es. 1. 16.
estote. Et Ezechiel: *Tollam vos de* Ez. ecb. 36.
Gentibus, & congregabo vos de uni- 24.
uersis terris, & adducam vos in ter-
ram

- ram vestram; & effundam super vos
 aquam mundam, & mundabimini
 ab omnibus inquinamentis vestris. Et
 Jo. 3. 5. veritas ipsa: Nisi quis renatus fuerit
 ex aqua & spiritu Sancto, non potest in-
 troire regnum Dei. Hanc aquam appel-
 lat Gregorius Nazianzenus cla-
 uem cæli; Basilius, æris alieni dissolu-
 tionem, & peccati mortem. D. Leo,
 Semen spiritus Sancti, unde homo rege-
 neratur. Hæc aqua melior est illa,
 Gen. 1. 7. quæ est super cælos, cælestes enim
 Gen. 6. 10. homines facit; melior aqua dilu-
 uij, quæ, octo tantum hominibus
 Num. 20. conseruatis, cæteri illam absorpti
 11. sunt; melior illa, quam eduxit Moy-
 ses de petra; excussa enim est ex pe-
 tra, Christo; melior illa, quam
 Exo. 15. 25. idem amaram, ligno dulcem effecit,
 quia ligno crucis cælestem su-
 scipit iucunditatem; melior illa
 Exo. 38. 3. templi, qua illius vasa abluébantur; va-
 sa enim cordium abluit; & homi-
 nes nitidos, & vt D. Paulus ha-
 bet

bet; spiritus Sancto donatos, iustos & Sanctos efficit; melior aqua illa, qua hyssopo aspersa, cadaveris attractu immundos purgabat, quia sordibus peccatorum abluat; melior illa, qua Naaman Syrus a lepra carnis factus mundatus; animæ enim lepram, peccatum scilicet tollit, candidissimamque supra niuem efficit. Hæc baptismi aqua, ut Nilus aqua Ægyptum irrigat, sic ipsa Ecclesiam; ut Phylon propellendis infirmitatibus herbas gignit, sic aqua Baptismi morbos spirituales curat; ut Tygris sagittæ in morem decurrit; sic hæc aqua ad animæ & spiritus sanctificationem festinat. In mari rubro Ægyptijmersi sunt, in aqua hac crimina obruuntur. In Siloe cæcus visum recepit, in baptismo homo fidei lumine illustratur. In probatica piscina languidus sanatur, in baptismo ani-

1. Cor. 6. 11.

Num. 19. 18

4. Reg. 5. 4.

Exo. 14. 29.

Jo. 5. 9.

Jo. 5. 2.

animæ languor curatur. In aqua
4. Reg. 2. 19. sterili, beneficio Elisæi, fœcundi-
 tas est reperta, in aqua Baptismi
 filij Dei generatur. Aqua insuper
 Baptismi eâ à Spiritu sancto vir-
 tutē accipit, ut ea in anima effi-
 ciat omnia, quæ aquæ elementū
 in corpore præstare solet. Hæc
 imagines reddit, illa Dei imagi-
 nem in nobis illustrat; hæc ardo-
 rem refrigerat, illa concupiscen-
 tiam; hæc terram fœcundat, illa
 præclara opera producit; hæc
 aspera emollit, illa cor durum
 molle reddit; hæc sitim pellit, il-
 la terrenarum rerum desideria
 restinguit; hæc ignem, illa in-
 ferni ardorem delet; hæc arces,
 illa spiritus munit; hæc vasa, illa
 corda gratia & virtutibus com-
 plet. Aquæ huius defectum sup-
 plet Baptismus vel flaminis,
 pœnitentia scilicet, votum illius
 includens; vel sanguinis, seu
 mar-

mar-
 tum
 diffi-
 satis
 tas,

Hom
 cessat
 ta

P
 um
 post
 com
 illor
 scrip
 impu
 bus p
 custo
 cerit
 uet, &
 tatur
 volun

martyrium pro Christo susceptum. In his omnibus non deest difficultas & periculum, vnde satis conijcitur remedij difficultas, & peccati mortalis grauitas.

CAPVT XIV.

Homini adulto rationeque utenti necessaria est pœnitentia, qua eius peccata, post Baptismum admissa, remittantur.

Pœnitentiæ Sacramentum signum est remissionis omnium eorum peccatorum, quæ post Baptismi susceptionem commissa sunt. De remissione illorum peccatorum hæc sunt scripturæ diuinæ testimonia. *Si Ezech. 18.*
Impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam vita viuet, & non morietur; omnium iniquitatum eius non recordabor; Nunquid voluntatis meæ est mors impij, dicit
Dom-

Dominus, & non ut convertatur à vi-
 is suis & vivat? Et: si autem dixerit
Ezech. 33. impio: morte morieris, & egerit peni-
 8. tentiam à peccato suo, fecerit, & iudicium
Luc. 13. 35. & iustitiam & c. vita vivet & non
 morietur. Et in nouo testamento:
Act. 3. 19. Nisi penitentiam habueritis, omnes si-
 mul peribitis. Et D. Petrus: Pœnite-
 mini igitur & cōuertimini, ut deleantur
 peccata vestra. pœnitentia, vi Cy-
 prianus ait, omnia ligata soluit, om-
 nia clausa referat, omnia aduersa mi-
 tigat, omnia contrita sanat, omnia cō-
 fusa lucidat, omnia desperata animati-
 confidentiam parat, pœnitentia iuxta
Lib. de pœ- Augustinum languores sanat, lepro-
nit. 8. sos curat, mortuos suscitatur, sanitatem
 auget, gratiam conseruat, claudis gres-
 sum, aridis copiam, cecis restituit vi-
 sum, vitia fugat, virtutes exornat, mē-
 tem munit & roborat, peccata diluit,
 angelica felicitatis consortē in aeternū
 facit. Hinc pœnitentia a tylo com-
 paratur, loco scilicet immunita-
 (is)

tis,
 ab e
 fun
 est, p
 sterr
 pæn
 ascen
 Ægy
 nim
 quo
 pecc
 illi c
 fragi
 ros d
 quid
 rituo
 quæ
 da ef
 tamen
 ment
 bat v
 medit
 cut m
 gusti

tis, ad quem quicumq; confugit
 ab omnibus peccatis liber est;
 fundæ Davidicæ, qua Goliath, id
 est, peccatū animę insultans pro-
 sternitur; scalæ Jacob, per quam
 pænitentes vt Angeli ad cælum
 ascendunt; Virgæ Moyfis, quæ
 Ægyptiorum serpentes, peccata
 nimirū deuorat; Mari rubro, in
 quo Ægyptij idololatræ, scilicet
 peccata submerguntur; Vasto
 illi ceto, qui mileros Ionas nau-
 fragio eripit, & in littus integ-
 ros & saluos eiecit. Habet illa
 quidē suam difficultatē, & ama-
 ritudinem, amarities, tamen illa
 quæ ex peccato oritur, negligē-
 da est; amarum est mare; ex eo
 tamen dulces emanat fluuij; *Ld. Ezech. 3.*
mentationes, carmen & vā contine-
bat volumen illud, quod Ezechiel co-
medit, in ore tamen eius factum est, si- *De 10.*
cut mel dulce. Melius est, iuxta Au- *chorass.*
 gustinum, modica amaritudo in
 faucibus.

faucibus, quàm æternum tormentum
in visceribus. Signum porro remis-
sionis peccatorum tribus parti-
bus pœnitentiæ, contritione vi-
delicet, cōfessione, & satisfactio-
ne continetur. De singulis, quia
difficultatem magnam habent,
peccatique adeo mortalis gravi-
tatem ostendunt, breuiter ali-
quid dicendum est.

CAPVT XV.

*Homini pœnitenti necessaria est
contritio.*

VT homo pœnitens peccato-
rum suorum veniam à Deo
obtineat, eiusque adeo gratiam
consequatur, timore cordis ta-
ctus intrinsecus, dolere debet
primò se Deum offendisse, siue
dolor ille ex metu solo gehen-
næ, aut malo alio coniuncto, si-
ue ex puro summoq; Dei amore
cōcipiatur, imperfectusq; adeo,
vel

vel p
pecca
ad in
exub
gere,
cor p
xeū,
ge est,
mas p
quo
omn
spes
com
tione
ctio,
dici f
tur :
mini,
& hu
poste
more
cedit
fectè
cit, h

vel perfectus existat. Hic enim peccatū mortale, quod in anima ad instar plagæ tumentis, & sanie exuberantis est, ceu mucro pūgere, vel compungere debet. Idē cor peccatoris, quod durū & saxēū, &, vt Esaias ait, *à iustitia longē est*, frangere, imo in minutissimas partes comminuere debet, quo homini impio desiderium omne peccandi, & satanæ quoq; spes omnis partes ad inuicem componendi præcidatur. Ratione prioris dolor compunctio, ratione posterioris cōtritio dici solet. Illud his verbis indicatur: *In cubilibus vestris compungi-* Ps. 4. 8.
mini, Hoc his alijs: *Cor contritum* Ps. 50. 19.
& humiliatum Deus nō despicias. Ad posteriorē dolorem, qui à Dei amore & charitate perfecta procedit, omnes eniti deberēt; perfectē enim ille animā Deo subijcit, humilemq; reddit, iniquam

X pacem

pacem cum Diabolo in ita rumpit, veterem hominē exuit, novum induit, divinæq; voluntati hominem subdit. Quantus vero ille quamq; magnus esse debeat quis explicabit sufficiēter? Fortē

Hier. 6. 26. Prophetā cū sic scribit: *Filius populi mei accingere cilicio, & cōfregere cinere, luctum unigeniti faciliū, plangentium amarum.* Peccatū mortale animam vnicam: plus dico, Christum ipsum occidit an non dolor super dolorem esse debet? an dolor spiritualia vis erā rumpere non debet? Verūm dolor, quantus quantus ille fuerit, ad peccatum tollendum non sufficit, odisse præterea debet impius & detestari valde peccatum à se admissum cum proposito firmo melius & rectius de cætero vitā suam instituendi, peccataq; cavendi; spe item firma divinæ misericordiæ consequendæ; voto

tan-

tandem præstandi cætera, quæ ad Sacramentum pœnitentiæ requiruntur, de quibus mox dicemus. An iam quæ sic diximus, grauia & acerba nō sunt? Omnino sunt, graue ergo est peccatum mortale, ex quo illa ortum originemque ducunt.

CAPVT XVI.

Pœnitenti necessaria est confessio.

Accusatio scilicet priorū peccatorū, legitimis sacerdoti eo sine facta, vt pœnitēs, vi & efficacia potestatis illius, clauumq; Ecclesiæ, veniam remissionemq; illorum obtineat, gratiamque consequatur: Instituta enim propterea illa est à Christo Domino, in scripturis sacris relata, persuasa hominibus, recepta à fidelibus, vsitata in Ecclesia; ob insignes etiam alias

X. 2. eius.

eius utilitates; dat enim confessio gloriam Deo, eo ipso, quo fidem eius profitetur, spem in eo collocat, charitate complectitur, virtutem religionis colit, actum divini obsequij exercet, Dei iustitiam commendat, quæ satisfactionem exigit, misericordiam, quæ clementer indulget, sapientiam, quæ liberat taminusitatis modis, in ijs voluntariâ delicti confessione, & potentiam, quæ tam iustum exequitur iudicium, & facit ut homo, amore Dei, propriam reuellet ignominiam, sibi ipsi suaratione perfidus factus, honorat deinde Christum, quia per eam clarescit multa efficacia sanguinis ipsius & meriti, non solum in propria persona, sed etiam cum applicatur per manus Sacerdotis, manifestatur non minus efficax & viuida.

Gall-

Gall
cator
super
indig
restit
filiu
Reip
ferti
tis s
na
Sic
pecc
rum
con
te c
ti ta
eâ e
bol
ma
inte
tas
me
cor
feru

Gaudent etiam Angeli super uno pec- *Luc. 15. 7.*
 catore pœnitentiã agente magis quàm
 super nonaginta novem iustus, qui non
 indigent pœnitentia. Ecclesiæ item
 restituitur membrum viuum, &
 filius multarum lachrimarum.
 Reipublicæ bonum insuper af-
 fertur, confessione siquidẽ mul-
 tis scandalis occurritur, medici-
 na malis innumeris præbetur.
 Sic agnoscunt pastores vultum
 pecoris sui; Cõfessarij viso alio-
 rum lapsu discunt humiles esse,
 considerantque & se infirmita-
 te circumdatos esse. Pœniten-
 ti tandem utilis est confessio;
 eã enim respiscit à laqueis Dia- *2. Tim. 2.*
 boli, à quo captivus detinebatur; ani-
 ma formatur noua creatura;
 intellectus discit sapere; volun-
 tas diuinæ incipit volificari;
 memoria Dei beneficiorum re-
 cordatur; potentia tota in Dei
 seruitium intenditur; sensus
 X; obe-

ps. 83. 13.

obediunt rationi, vt & eorum
 appetitus; *Cor & caro exultant in
 Deum viuum.* Contemnit homo
 mundum, abnegat seipsum, æ-
 stimat se diuitem in paupertate,
 satiatum in fame, lætum in fle-
 tu, honoratum in despectu, bea-
 tum in persecutionibus. Certius
 ei post cōfessionem etiã constat
 de venia peccatorum, à Confes-
 sario opportunis remedijs uiua-
 tur, eius opera, consilio & per-
 suasione bona iniustè ablata re-
 stituit, complet ommissa vota,
 promissis stat, conciliat amici-
 tias, damna illata compensat, li-
 berat præsilitam fidem, vltimã
 voluntatem mādāt executioni,
 contractus illicitos soluit, ne-
 gotiationes periculosas tollit &
 merces. Ad summam hominem
 ab exilio in patriã reuocat. Ma-
 gna, fateor, hæc sunt, difficulta-
 tem tamen confitendi penitus
 non

non
 multi
 pecca
 nit, g
 minil

Sat.

O
 tia el
 super
 pora
 tam
 satisf
 uia in
 qui v
 nino
 mūm
 peti
 parē
 biæ

non tollunt; lapis offensionis multis adhuc est confusio; eum, peccatū mortale ad casum ponit, graue ergo est, multisq; nominibus deestandum.

CAPVT XVII.

Satisfactio homini pœnitenti necessaria est.

Orthodoxorum omniū con-
stantans, & ex fide certa sentē-
tia est, post culpam remissam,
superesse pœnam aliquam tem-
porariam, diuinitus constitu-
tam & decretā, pro qua sit Deo
satisfaciendum, nisi pœniten-
tiæ internæ dolor tantus esset,
qui vnā cum culpa pœnam om-
nino omnem absorberet. Id pri-
mū exempla varia, ex S. litteris
petita, demōstrant. Adā primus
parēs noster, post peccatū super-
biæ & inobediētiæ remissū, mi-

Gen. 3.19.
Sap. 10.17

X 4 serijs,

Num. 20.
12.

serijs, sudoribus, laboribus, dolorib^o subactus fuit. Moyses obtinuit remissionem peccati diffidentia, & tamen ab ingressu in terram promissionis exclusus fuit. Populo Israel remisit Deus idololatriæ peccatum, & tamen

Exo. 32. 34.

inquit: Ego autem in die ultionis visitabo & hoc peccatum eorum. Mariæ donatur murmurationis noxa, lepra tamen septem dierum punitur. Dauidi pœnitenti, Dei nomine dicitur, à Nathan Propheta: *Transtulit quoque Dominus peccatum tuum; veruntamen filius, qui natus est tibi, morietur.* Eidem, post remissionem ambiosi peccati optio datur, vt è

Num. 12.
10

2. Reg. 12.
13.

2. Reg. 12.
14.

1. Reg. 3. 18.

Cætera prætermitto. Iam dubitari non debet quin alijs quoq;

qui

qui vel eadem, vel alia, vel maiora peccata admiserunt, post illorum remissionem, superfit quoque pœna aliqua temporalis subeunda luendaque. Id deinde SS. Patres agnoscunt; passim enim idcirco docent ab ijs etiam, quos peccatorum pœnituit, Deo satis fieri oportere, jeunijs, precibus, & alijs corporis afflictationibus, ut redimantur ea ratione peccata. Concilium id ipsum Tridentinum definit. Ratio tandem concludit rectè id à Do esse decretum. Impius enim se creaturis ad suam delectationem, vel utilitatem peruersa vel usum suam liberam malitiam illigat, Deumque grauitè offendit, merito etgo ab illo castigatur, juxta illud: *Quantum glorificauit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum. Et: pro mensura peccatorum erit & pla-*

Orig. hom.

15. in Leu.

Cypria. l. 1.

Ep. 3.

Ambr. l.

ad Virg.

lapsam.

Aug. in

Enchir.

c. 70. & c.

Ses 6 Can.

30.

Apoc. 18. 7.

Deut. 25. 2.

X 5 garum

Deut. 25. 2. *garum modus.* Sic etiam homo
 cognoscit, quantum sit malum
 peccatum mortale; Propterea e-
 Tract. 124. *nim,* ait D. Augustinus, *productior*
in Ioan. est pœna quàm culpa, ne parua puta-
 retur culpa, si cum illa finiretur &
 pœna. Impius tertio metu huius
 pœnæ à peccando in posterum re-
 trahitur. Satisfactionibus quar-
 to habitum asperioris vitæ, quam
 Christus exemplo suo comen-
 dat, acquirit; Ea tandem ratione
 exemplum alijs præbet, eoq; si-
 mul docet se omnia mala vita
 transisse ad meliorem. Tolli er-
 go debet pœna temporalis, ut sic
 peccatum, quod illi aliquo modo
 adhuc inest, aboleatur. Tollitur
 autem pœna operibus satisfacto-
 rijs tribus, ieiunio, oratione &
 eleemosyna, ut & alijs, quæ ad
 tria hæc dicta reuocantur. Satis-
 faciendi modum præscribit Vir-
 gini cuidam lapsæ D. Ambrosius
 in

Aug. hom.
 50. c. 11.

In Tract.
 ad Virg.
 lapsam c.
 8.

in hæc verba: Grande scelus, grandem necessario habet satisfactionem; mens ac membra singula digna sunt castigatione punienda: amputentur crines, qui per vanam gloriam occasione luxurie præstiterunt, defluant oculi lachrymas, qui masculum simpliciter non aspexerunt, pallefcant facies, quæ quondam viruit impudicæ, denique totum corpus incuria maceretur cinere aspersum, & opertum cilicio perhorrescat, quia malè sibi de pulchritudine placuit, cor verò sic liquescens sicut cera, ieiunijs inquietans seipsum, & cogitationibus ventilans, quare sit ab inimico subuersum, sensus etiam crucietur, quia in membra corporis cum haberet dominationem, malo cessit imperio. Non pigeat, ait D. In Exhor. Pacianus, opportuna quam primum ad pœn. salutis remedia inuadere, deijcere mœroribus animû, sicco corpus inuoluere, cinere perfundere, macerare ieiunio, mœrore conficere, multorum precibus

adiuari. In quantum pœna vestra non peperceritis, in tantum vobis Deus parcat. Hæc sunt stercora, quæ infructuosæ ficui adhibet agricola,

Ad Luc. 3. ait Nazianzenus; Ea qui non adhibet, indulgentiis opus habet, vel in purgatorio satisfacere, vel satis pati debebit; non intrabit enim in eam (gloriam) aliquod coinquinatum. Ex his omnibus colligitur grauitas peccati mortalis, quæ homini tam graui, & sensui carnique tam molesta imponit.

*Apo. 21.
27.*

CAPVT XVIII.

*Reliquiæ peccatorum tollendæ
sunt.*

Remisso peccato, sublatisq; pœnis temporalibus remanent reliquiæ quædã, debilitas scilicet resistendi malo, & in benefaciendo cõtradiçtio & rebellio; vt enim corporis ægri-
tudo,
verbi

verbi
relin
dçtia
litate
fione
de ge
mort
quit
tia, q
bonu
facit.
tum f
stçdi
vltior
impat
Earur
ratio
test:
mosa
tiam,
rum a
res, a
fusca
penit

verbi gratia, febris, dimisso egro,
relinquit post se periculosa acci-
dētia, laxationē stomachi, debi-
litem cerebri, laterum contor-
siones, inappetentiam, & alia
de genere eodem; sic peccatum
mortale etiam remissum relin-
quit post se periculosa acciden-
tia, quorum operā homo ægrè
bonum, malum autem facilè
facit. Lasciuix quidem pecca-
tum sequitur impotentia resi-
stēdi tentationibus carnis; Odij,
ultionis appetitus, indignatio,
impatientia. Et sic de cæteris.
Earum reliquiarū residuorumq; *Cant. I. s.*
ratione anima illud dicere po-
test: *Nigra sum, sed formosa*: for-
mosa per pœnitentiam & gra-
tiam, nigra per reliquias, qua-
rum atra fuligione egregij colo-
res, animæ nouam gratiam of-
fufcant. Hæ, vt peccatum sit
penitus abolitum, gratiæq; lux
X 7 re-

resplendeat in anima, tolli ab homine debent. Magnam partem eas tollunt dona Spiritus Sancti, quæ animæ vnâ cum gratia infunduntur; Stupiditatem quidem in rebus præsentibus scientia, in futuris improvidentiam consilium, in aduersis pusillanimitatem fortitudo, elationem in prosperis timor, ignorantiam in diuinis sapientia, immisericordia aduersus pauperes pietas; adhiberi tamen debent præterea remedia alia; in ijs numerantur satisfactiones pro peccatis temporalibus, hanc enim vim illæ quoque habent; studium deinde bonorum operum, iteratio scilicet crebra sacramentorum, mortificatio passionum, inclinationum malorum abnegatio, frequentes lachrymæ; sicut enim mulieres te-
 las dealbaturæ, eas frequenter
 lauant,

laua
 sic h
 um
 plor
 rigar
 Deo
 laua
 gat,
 facil
 aper

Re
 Q
 de ca
 cum
 Expe
 induc
 inqu
 tatn
 Decl

lauant, vel aqua perfundunt;
 sic homo, vt candorem niue-
 um in animam suam inducat,
 plorare lachrymisq; sæpe eam
 rigare debet, & cum Dauide à
 Deo instanter petere: amplius
 laua me. Quod si facere negli- *Ps. 50.*
 gat, miser erit suo modo, sibiq;
 facilem ad peccandum aditum
 aperiet.

CAPVT XIX.

*Relapsus in peccatum omni stu-
 dio cauendus est.*

Qui ea, qua diximus, ratione,
 peccatum penitus sustulit,
 de cætero illud vitare debet, &
 cum dilecta Deo sponsa dicere:

Expoliaui me tunica mea, quomodo Cant. 5 3.

*induar illa? Laui pedes meos, quomodo
 inquinabo illos? Ad illud nos hor- Ps. 36. 27.*

tatur scriptura sacra his verbis:

*Declina à mala. Et: Quiescite per-
 uerse*

- Es. 1. 16.* uersè agere. Et: *Ingrederere sine macula.* Et: *Proijce prauaricationes.*
- Pf. 14. 2.* Et: *Abijce opera tenebrarum.* Et:
- Ezech. 18. 31.* Dices ad exasperantem me domum Israel: *Hac dicit Dominus Deus: Sufficiant vobis omnia scelera vestra domus Israel.* Christus etiam Dominus, ad eum, quem saluti restituit, inquit: *Noli amplius peccare.*
- Ezech. 44. 6.* Et: *Fili peccasti, non adicias iterum.* Ex his facilè intelligitur quàm turpiter hallucinentur illi, qui sine fronte asserunt se, ob virium suarum imbecillitatem, & hostium potentiam, peccata vitare non posse; Licet. n. primùm homo viribus proprijs imbecillus sit, alienis tamen potens est.
- Pf. 144. 3.* *Iuuat eum Deus, cuius magnitudinis non est finis; suscipit enim impulsum ad casum, & cum permouetur misericordia eum adiuuat, animam seruat, in multitudine dolorum consolationibus eam letificat, obumbrat*
- Pf. 93. 19.*
- Pf. 139. 8.*
- caput*

caput in die belli, in tribulatione dilata- ^{Pf. 42.}
 tat, refrigerium præbet in media for-
 nace, ut quondam adolescentibus He-
 braeis, facit cum tentatione prouentum,
 ut possit quis sustinere, imperat ventis
 & mari, & sequitur tranquillitas
 magna. Suppetias deinde ferunt ^{Mat. 8. 27.}
 Sancti Dei, eorum exempla, in-
 numerata solatia & remedia ora-
 tionum, Sacramentorum, ope-
 rum bonum, gratia infusa, vir-
 tutes eam comitantes &c. Et
 ita quidem, ut verè dicere pos-
 sit: *Plures sunt pro me quàm contra* ^{4. Reg. 6.}
me. Hostes etiam debiles sunt, ^{16.}
 & non vincunt nisi volentem:
 Eius etiam vires, si quæ sunt,
 Deus retundit. Spei ergo ancho-
 ram comprehendamus, eique
 firmiter adhærescamus, & nulla
 huius turbulenti maris procel-
 la nos à gratia auellet, aut flu-
 ctuantes de constantia dei iiciet.
Virtus in infirmitate perficitur. Alij ^{2. Cor. 12. 9.}

CON-

contra, præsumptione vanâ, quæ
 filia superbiæ est, sibi suisque vi-
 ribus nimium confidentes, fa-
 cillimè se peccata vitare, gra-
 amque conseruare posse autu-
 mant. Hinc securi sunt, nihil
 metuunt, nullius subsidium ex-
 petunt. Verùm impudentissimè
 hi honorem & gloriam furan-
 tur, eamq; sibi adscribunt, & de
 ea tanquam bono proprio glo-
 riantur, quasi potentes sint in
 potentia sua, sicq; in gravissima
 salutis pericula incurrunt, stu-
 diaque sua funesto exitu per sa-
 pe concludunt. Filij Israel coacto
 exercitu quadringentorum mil-
 lium, vt delerent filios Benia-
 min ob nefarium stuprum illa-
 tum vxori cuiusdam Leuitæ,
 dum hostem adoriuntur, ceci-
 derunt ipsi primo congressu vi-
 ginti duo millia virorum, se-
 cunda verò pugna ijdem & al-
 tera

*Jud. 20.**Jud. 20.*

tera

tera
 ba
 lia v
 dis h
 quod
 fsi
 Iosep
 virtut
 Iudæ
 lueru
 rare
 git, f
 & ce
 die d
 lia v
 in po
 Iuda
 tes f
 lis ac
 cec
 ruu
 tem
 liur

tera vice à filijs Benjamin è Ga-
baa egressis ad octodecim mil-
lia virorum. Vix alia caussa cæ-
dis huius colligi potest, quàm
quòd fortitudine & numero cõ-
fisi, hostes suos aggressi fuerint.
Iosephus & Azarias, Principes
virtutis, audientes præclara
Iudæ Machabæi facinora, vo-
luerunt & ipsi sibi nomen pa-
rare. Occurrens Gorgias eos fre-
git, fugauitq; vsq; in fines Iudæ,
& ceciderunt (ait scriptura) illa
die de populo Israel ad duo mil-
liæ viri, & facta est fuga magna
in populo, quia non audierunt
Iudam & fratres eius, existiman-
tes fortiter se facturos. Ita il-
lis accidit, cùm absque consilio
cæcoq; impetu in desideria sua
raunt, meritasque dant pœnas
temeritatis, quòd ab eo confi-
lium auxiliumque minime po-
stulant.

1. Mach. 8.

stulant, sine quo hostes, siue corporales, siue spirituales, nullo modo vincere possunt. Notent
1. Cor. 10. 12. illud Pauli: *Qui existimat se stare, videat ne cadat.* Iam enim quis cecidit præ debilitate pedum, id est, affectionum animæ, modò ex ignorantia, iam aliorum malo exemplo inductus, suo arbitrio aliquando, liberaq; voluntate,
Ps. 70. 18. leuitate, aut malitia. Orandum proinde iugiter cum Dauid: *Vsq; in senectam & senium ne derelinquas me.* Ab alto & sublimi gratiæ gradu cadere proclive est, certè viri magni ceciderunt, intimi Dei amici fæde corruerunt mortali vulnere saucij. *Thren. 4. 5.* *Qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercorea; amici auro primo reputati sunt in vasa testea.* Cum timore & tremore operanda est salus; Ante victoriam encomium non est canendum.

CAPVT XX.

*Quomodo declinare vitareque pos-
simus peccata.*

SI primùm cogitationem no-
xiam, ceu caput serpentis,
pessimumq; inferni semen ob-
seruatione accurata caueamus,
nihilque aliud cum Chrysosto-
mo quàm peccatum vereamur,
nulla re cū Ambrosio, nisi trans-
gressione legis cōcutiamur, cum
Anselmo in infernū potius de-
mergi, quàm in peccatum mor-
tale consentire velimus. Si de-
inde occasiones peccandi om-
nes omnino, quo ad eius fieri
potest, defugiamus; *Cor enim, vt Eccl. 3. 28.*
Sapiens ait, *ingrediens duas vias,*
non habebit successus, & prauus cor-
de in illis scandalizabitur. Duas il-
le vias ingreditur, qui iustitiam
sectatur, & in statu gratiæ negli-
git peccati occasiones, quæ ad
illud

illud via sunt. Dagon & arca
 Dei in eodem altari mentis non
 subsistunt. Prohibitum olim à
 Deo fuit, ne quis duplici semine
 seminaret, vestem lana & lino
 contexeret, & boue simul ac a-
 sino terram aratro profcinderet.
 Præceptum item fuit, ut
 pellis, & omnes carnes cum ca-
 pite & pedibus, & intestinis, &
 fimo reliquoque corpore extra
 castra efferretur. Quo indicatur
 eum qui Deo mentem suam im-
 molauit, debere omnia sua ex
 castris, in quibus occasio pec-
 candi fuit, efferre, nisi illis con-
 figi vulnerariq; velit. Sunt par-
 uæ quidem & debiles occasio-
 nes peccandi, sed vnum & idem
 est Dæmoni per fenestras ingre-
 di, aut muros transcendere, quod
 per angustum foramen serpere.
 Quid prodest arci animæ mu-
 nis cingi, alris propugnaculis
 muni-

Leuit. 19.

10.

Leuit. 4. 11

mu
 di,
 qu
 tiò
 hæ
 sole
 ait
 abb
 mo
 col
 que
 con
 imp
 mer
 la v
 prun
 mol
 ad p
 latin
 fa,
 me d
 Aug
 cidun

muniri, & portis clausis defendi, si ianua parua aperta sit, per quam hosti pateat aditus. Si tertio vel minima peccata vitentur, hæc enim magnis viam aperire solent. *Nutrita anima venialibus, Lib. 10.*
 ait D. Gregorius, *mortalia non abhorret. Mor. c. 14.* Minimus fuit lapis è monte sine manibus abscissus, columnam tamen magam eamque fortissimam prostauit & comminuit. Exiguus clauus impactus inutile reddit tormentum bellicum. Animalcula vniuersam afflixerunt Ægyptum. *Vulpes paruula vineam demoliuntur. Paruuli allidendi sunt ad petram: qui minuta spernit, paulatim decidet. Pessulum, ait Spon. Cant. 7.*
sa, Ostij mei aperui, & sponsus à Tract. 12.
me declinavit. Minima, iuxta D. in Ioan.
 Augustinum, *si negliguntur, occidunt.* Si quarto diligenter
 vigi-

vigilantes, super custodiam no-
 stri stemus, hostiumque insulti-
 bus, occurramus; *in pigritijs enim*
humiliabitur cōtignatio, & in infirmi-
tate stillabit domus. Otium fecun-
 da est multorum malorū seges,
 vitiorumq; magister. Si quinto
 carnē, ceu equum indomitum,
 habenis arctissimis, ne calcitret,
 cohibeamus, nuditatem illius
 aspero cilicio contegamus, fac-
 co operiamus, disciplinis dome-
 mus, lectum eius lachrymis la-
 uemus, stratumq; illis rigemus.
 Si sexto passiones, quæ in mini-
 steriū rationis assignatæ sunt, iu-
 giter tamen eā, & nos infestant,
 & ad peccatum stimulant, repri-
 mamus, & sub iugū mittamus:
 imo vnā cum earum rege Agag,
 hoc est, appetitu sensitiuo, mi-
 nutatim dissecto, occidamus, si
 tandem meditationi grauitatis
 peccati mortalis incumbamus;

dici

dici
 illa
 per
 pen
 pius
 thife
 vuln
 catu
 tum
 num
 cult
 dijs
 cato

Stu

SA
 d
 his c
 fac b
 & d
 macu
 prau

dici enim vix potest, quantum illa faciat adexpulsionem eius; per serpentis aspectum olim serpentum ictus sanabantur; scorpius secum defert remedium læthiferi veneni, Achillis hasta vulneribus medebatur, sic peccatum peccato medetur, peccatum damnat peccatum, virus vnum aliud pellit. Si quid difficultatis & laboris his inest remedijs, id omne machinatori peccato mortali adscribi debet.

CAPVT XXI.

Studendum bonis operibus ut peccatum vitetur.

Salutis nostræ neruum statuit diuina scriptura in duobus his capitibus: *Declina à malo, & fac bonum; quiesce peruersè agere, & discite benè facere, ingredere sine macula, & operare iustitiam; proijce prauaricationes, & fac cor nouum;*

Y abijce

Rom. 13. 12 abijce opera tenebrarum, & indue
Eph. 4. 24. arma lucis; depone veterem hominem,
 & indue novum. Primus gradus
In ps. 1. ad sanctitatem, est, vt D. Basilius
 inquit, peccatum ex animo tollere,
Hom. 13. secundus bonum facere. Parum est,
12a Euang. authore D. Gregorio Magno,
 mala non agere, nisi etiam quis studeat
 at bonis operibus insudare. Arbor
 non ferens fructum, sic & homo
 bona opera non efferens, terra
 inutile pondus est, ignisque pa-
 bulum. Operario merces datur,
 non quia nō euulsit vineas, suc-
 cidit arbores, euertit ædificia,
 perdidit villam, sed quia glebas
 comminuit, agros fulcauit, ter-
 ram seuit, vinearum baccas &
 pampinos refecuit. Et vis à Deo
 præmium tibi perfolui, quia ma-
 lum non egisti? profecto grande
 grande malum est non benè a-
 gere, vbi agendum est. De pri-
 ori actum est proximè, poste-
 rius

riu
 Sat
 stra
 cian
 qu
 Do
 scel
 Pat
 stra
 na
 le v
 oper
 ron
 rem
 cept
 poss
 Au
 vita
 risa
 cere
 cere
 qui
 bon
 na

rius docet D. Petrus his verbis: *cap. 2. 1. 10.*
Satagite ut per bona opera certam ve-
stram vocationem & electionem fa-
ciatis. Et Dominus, ipse sic lo-
 quitur: *Non omnis qui dicit mihi Mat. 7. 21.*
Domine, Domine intrabit in regnum
caelorum, sed qui fecerit voluntatem
Parris mei; quae est sanctificatio no-
stra. Origenes accinit: *Opera bo-* *Hom. 1. in*
na nos ad futuram vitam, velut fide- *Ios.*
le viaticum comitantur, iuxta illud:
opera illorum sequuntur eos. D. Hie-
 ronymus in illud: *Qui fingit labo-* *Ps. 93. 21.*
rem in praepo: omnia, inquit, pra-
cepta laborem habent, sine labore non
possumus possidere regna caelorum. D.
 Augustinus. *Baptismo consona sit Lib. de fi-*
vita Christiana: Scribarum & Pha- *de & op. c.*
riseorum iustitia est dicere, non fa- *26.*
cere, nostram voluit esse Christus di-
cere & facere. Et: *Beatissimus est,* *Ser. 112. de*
qui diuinas scripturas vertit in opera *Tempore.*
bona. D. Bernardus: *Opera bo-* *Ser. 15. ad*
na semina sunt aeternitatis in caelo. *Cler.*

Y 2 Sed

Sed quid ager laborabitque homo, ut peccatū vitare, salutemque in cœlis consequi possit? Ut anima sua sit gratia prædiues, donis infusis aucta, odoribus exquisitis virtutum peruncta, sanctitate cumulata, adipe & pinguedine perfusa, splendoribus impleta, fragrantissimis aromatis irrigata. Intellectus fide Deo desponsus, scientia sanctorum imbutus, ad sobrietatē sapiens. Voluntas, Dei voluntati velificetur in omnibus, eiusque mandata super aurum & topazium complectatur, dominium veræ libertatis retineat, amorem propriū excludat, qui Antiochi instar phanum animæ ingressus, candelabrum inde auferat, faces cognitionis sui, & æternis tenebris inuolutam dimittit. Memoria iniuriarum obliuiscatur, beneficiorum autem

acce-

acce
per
gine
que
cula
tran
exec
pro
tion
pilla
suis
libe
pita
xat
net
tum
seru
anf
dat
sen
nor
tes
faci
am,

acceptorum optata gratitudine
perpetuò recordetur. Vt ima-
ginem portet cœlestis, reuelata-
que facie gloriam Domini spe-
culans, in eandem imaginem
transformetur. Vt potentiam
executricem exerat ad præce-
ptorum Dei perfectam observa-
tionem, legemq; Dei, quasi pu-
pillam oculi liget, & in digitis
suis illam scribat, tribulationes
libenter perferat, & ex illis sem-
piternæ gloriæ coronam perte-
xat, vernisque coloribus exor-
net, magna demissione, virtu-
tumque aliarum comitatu Deo
seruiet, negotiorum sæcularium
anfractus & labyrinthos rescin-
dat, prauorumq; desideriorum
sentimenta succidat, Diabolo, cui
nomine mille, mille nocendi ar-
tes, in fide resistat & sobrietate,
faciat iudicium, diligat misericordi-
am, & sollicitè ambulet cum Deo &c.

Y 3 Vt

Mich. 6. 3. Vt sensus rationi subijciat, oculos in fines terræ non efferat, aures ad susurrum Dei aperiat, in odore vnguentorū currat, quā suavis sit Dominus gustet, Deum tangat, quia longè nō est ab vnoquoque nostrum. Passiones animique perturbationes sedet, rationique obtemperantes efficiat. *Rom. 12. 1.* *Corpus hostiam exhibeat sanctam, viventem, Deo placentem, rationabile obsequium, castiget & in* *Pf. 118. 120.* *seruitutem redigat.* Carnem configat timore; capite demisso ambulet, facies Dei faciem requirat; frons sit amicabilis; genæ iudicium sint columbinæ simplicitatis & verecundiæ; nasus boni & mali dijudicatio; os annunciet laudem Dei; lingua exaltet iustitiam; labia exultationis magnificēt Deum; dentes doctrinam ad aliorum bonum diuidat, manus puras in ora-

orati
tat; h
dorfo
genu
bono
Deur
ipse b
pecca
merc
hæc
pecc
fer,
boris
senti
bulat
sublin
opera

In

oratione leuet, & ad fortia mit-
tat; humeriferant aduersitates,
dorsum cruces, venter in ediam,
genua Deo flectantur, pedes in
bono persistant; cor & caro in
Deum exultent. Homo tandem
ipse bonis sic insistat, vt vitato
peccato, de obtinenda in caelis
mercede certus esse possit. At
haec difficilia & operosa sunt?
peccato mortali in acceptis re-
fer, & cogita beatitudinem la-
boris esse filiam; & quod in pra-
senti est momentaneum & leue tri-
bulationis nostrae, supra modum in
sublimitate aeternum gloriae pondus
operari. *2. Cor. 4. 17.*

CAPVT XXII.

*In bono perseverandum est, vsq;
in finem.*

Y 4 Ne

NE quis in pristina relabatur,
 gratiaque & salute excidat,
 perseverantia in bono opus ha-
 bet. Ad eam Dominus noster,
 apud D. Matthæum, hortatur
 his verbis: *Qui perseveraverit usq[ue]*
in finē, hic saluus erit. Et D. Paulus
 hac hortatione: *Fratres mei dilecti*
stabiles estote & immobiles in omni
opere Domini semper; scientes quod la-
bor vester non est inanis in Domino. Et
 D. Ioannes: *Esto fidelis usq[ue] ad mor-*
tem, & dabo tibi coronā vitæ. Singu-
 lare prorsus est hoc quoq; Chri-
 sti Domini: *Vos estis, qui permansi-*
stis mecum in tentationibus meis; & ego
dispono vobis, sicut disposuit mihi pater
meus regnum, ut edatis, & bibatis su-
per mensam meam in regno meo &c.
 Et illud D. Pauli: *Bonum certamen*
certavi, cursum consummaui, fidem
servavi: in reliquo reposita est mihi
corona iustitiæ, quam reddet mihi
Dominus in illa die iustus iudex, non
 solum

Mat. 10. 22

1. Cor. 15.

Apoc. 2.

Lu. 22. 28.

2. Tim. 4. 7.

solum autem mihi, sed & ijs qui diligunt aduentum eius. Accedunt his diuinæ scripturæ testimonijs

Sancti Patres. D. Cyprianus, *In Lib. de ex-*
sistendum, inquit, & perseveran-
hort. Maro

dum in fide, & virtute, & cœlestis & spiritualis gratiæ consummatione,

ut ad palmā, & ad coronā venire possimus. S. Ambrosius: *Ep. II. ad I-*
renzum.

Si quis incola esse cœperit ciuitatis supernæ, conuersatione & moribus, non discedat ab

ea, non exeat, non reflectat vestigium, non corporis dico, sed animi vestigium.

Non reuertatur retro. S. Hieronymus: *Ad Iulian*
Ep. 6.

Non quaruntur in Christianis initia, sed finis: Paulus male cœpit, sed bene finiuit. Iudæ laudantur ex-

ordia, sed finis prodicione damnatur.

Augustinus: Perseuerantia est tunica talaris S. Ioseph vsque ad finem *Ad fratres*
in eremo,

contingens. Hæc est tunica sacerdotalis *Serm. 2.*

vsque ad pedes perueniens. Hæc est cauda hostiæ, quam tenemur reddere

Deo & offerre. Hæc est calcancū bonæ

I 5 ope-

operationis, quod contra serpentis morsum debemus observare &c. Et Paulo post: Bonum inchoare, & malo fine concludere, quid aliud est, quam monstrosas res conficere? Illa enim actio quasi chymera est, quæ initium habet à ratione, sed finem à sensualitate.

Lib. 1. Moral.

S. Gregorius: In cassum bonum agitur, si ante vitæ terminum deseratur, quia frustra velociter currit, qui priusquam ad metas venerit, deficit. S.

Ep. 5.

Cyprianus: Consummatio Deo hominem servat. S. Bernardus: Bonam vitam ego puto, & mala pati,

In ser. de

S. per. &

Pau.

Ep. 129.

& bona facere, & perseverare usque ad mortem. Et alibi: Tolle perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. Qui ergo bene cœpit agere, dicat cum Iobo:

Iob. 27. 5. 6. Donec deficiam, non recedam ab innocentia mea. Iustificationem, quam

Cant. 3. 4. cœpi tenere, non deseram. Et cum

Eccl. 24. 14 sponsa: Tenui eum, nec dimittam.

Et

Et cum sapiente: *Usque ad futurum seculum non desinam*, benè scilicet agere. Vera virtus finè nescit: Finis coronat opus. At perseverantia in bono multum habet difficultatis? peccato eã adscribe, & eam exorbe, nisi præceps dari velis ab impetu ferientis caudæ Draconis.

CAPVT XXIII.

Quomodo in bono quis perseverare possit.

VT homo in bono perseverare possit, duo generatim requiruntur; primò vt Deus eximio favore ac protectione peccãdi occasiones amoliat, libidinis impetus frangat, dæmonis artes detegat, illecebras sæculi comprimat, passionum atque affectionum vim coërceat, tentationum molestias propulset,

Y 6 illu-

illustrationes diuinas immittat, animum ardentibus desiderijs incendat, labilem voluntatem firmet, occasiones exercendæ augendæque virtutis præbeat: secundò vt homo ad hæc ipsa suam quoque operam conferat. Ea, cōsideratione grauitatis peccati mortali, vitationeque adeo illius, in primis continetur. Ac licet de ea huc vsq; multa in medium attulerimus, placuit tamē fusè dicta, eo fine sub aspectum breuiter proponere, vt quàm graue, prauum, & peruersum sit peccatum mortale rectiùs & clariùs cognoscamus, cognoscamus autem? detestemur, abominemur, abijciamus, cōficiamus. Cùm in mala, quibus, veluti procellis, genus hominum vniuersum agitur, mentis meæ aciem intendo, mortifero peccato peius aliud funestiusq; non video.

vide
ante
rum
Chr
lam
ba a
tum
dem
rum,
desto
nino
Dem
item
rann
capta
ipsum
incon
bilaa
lent
dit, e
visu
grau
ret, n
sic eff

video. Non viderunt quoque
ante me Sancti Patres, è quo-
rum numero vel vnū audiamus.
Chrysoftomum, cuius in Episto-
lam ad Romanos hæc sunt ver- Cap. 15.
ba aureo calamo scripta: Pecca-
tum Demone est peius; Demon si qui-
dem non omnino spoliat regno cælo-
rum, sed subinde fit, ut & profit mo-
desto & vigilantibus; peccatum verò om-
nino excludit; voluntarius quippe
Demon, spontaneaue insania. Hæc
item: Barbarum est peccatum, & ty- Hom. 9. in
c. 3. Ep. 1.
ad Corin.
rannidem exercens in animam semel
captam, sed in perniciem eorum, qui
ipsum suscipiunt; Nihil enim æquè
inconsideratum atque peccatum, ni-
hil adeo amens, & stultum, & vio-
lentum. Omnia euertit & confun-
dit, & perdit quocumq; insilierit: Est
visu deforme, importunum, molestū,
graue; & si quis pictor ipsum effinge-
ret, nō mihi videretur aberrare ipsum
sic effingens: mulierem quandā forma
Y 7 beluina

beluina, barbaram, ignem spirantem, iniucundam, nigram, quales externi Poëta depingunt Scyllas; manibus enim innumerabilibus nostras apprehendit cogitationes & ratiocinationes, & ex improviso ingreditur, & omnia discerpit & lacerat, sicut canes clanculum mordentes. Nihil iam ego ago, si quæ, quod solet, eleganter dixit, exemplis non illustrem. In cœlo, quod gremio & sinu suo nascens peccatum excepit, Dei maiestatem conculcat, omnipotentiam despicit, sapientiam contemnit, iustitiam abiicit, bonitatem spernit, rerum omnium effectorem ipsum, sacrilego ense educto, perdere, conterere, & in nihilum redigere conatur. In terras è cœlo excurrens Deum hominem factum ostentui habuit, crucique infami fixit, &

Ad Hebr.

6.6.

quotidie, secundum D. Paulum,
figit

figit. Eius matris animam gladio transuerberauit. In cœlum rediens Luciferum cum omnium atrorum exercitu, ad inferorum sedes æternum deturbauit. Angelis beatis singulare gaudium adimit, quo ex peccatorum conuersione affici solent, opponitque se vehementi illorum desiderio, quo cupiunt rebellium sedes vacuas repleri, suumque adeo sibi honorem restitui. Sanctis alijs nocet, quia impedit ne numerus prædestinatorum impleatur, tarditatemq; adeo resurrectionis corporum illorū inducit. Generis inde nostri parentem primum miserè infœliciterq; deceptum è Paradiso eiecit. Hominis animam & corpus Lathifer Draco, romphæa bis acuta dirè durèq; affligit, vnoque & eodem telo
confi-

conficit. Animam quidem divina gratia priuat, omni nobilitatis gradu exuit, Deo inimicam reddit. Intellectum plusquam Cymmerijs tenebris obvoluit. Rationem imperij praesidem actionumq; omnium regulam, è sua sede deturbat, consilium exterminat, iudiciũ profligat, temeritatem & praecipitationem vbique amplectitur. Conscientiam iugiter rodit, rapit, lacerat, mutilat, vrit. Voluntatem virtutibus dominioq; omni spoliat, &, ceu seruum arctis ac validis cippis constringit. Imaginem Dei deformat, characteresque eius obliterat, illorumque loco, malitiæ penicillo, serpentes, basiliscos, aliaq; pingit virulenta animalia. Similitudinẽ Dei penitus abradit. Potentiæ affectricis ferrum ad bona facienda retundit, vigoremque

que bonorum operum disper-
dit. Sensuum interiorum offi-
cia, quemadmodum D. Grego- *In 7. ps.*
rius loquitur, intercludit. Sen- *panit.*
sus externos facit proditores spi-
ritus, cordis lenones, inferni pro-
dromos, malisq; omnibus pro-
stituit. Appetitum cōcupiscen-
tem intestino irrequietoq; bello
in spiritum inflamat, irascen-
tem in feram conuertit, eumq;
cogit impetu ferri, insilire, rabie
affici, vt scorpiones pungere,
mordere vt serpentes. Corpus
deinde infinitis miserijs impli-
cat, fame extenuat, siti torquet,
æstu vrit, frigore quassat, ætate
consumit, tempore mutat, mor-
bo corrumpit, morte conficit.
In hominem ipsum crudeliter
sæuit, nomen eius maculat, ge-
neris claritatem obscurat, opes
profligat, maledictiones, sicut
vestimento, induit, brutis ani-
manti-

mantibus æquat, lupo per aua-
 ritiam, cani per iram, per astu-
 tiam vulpi, per furorem leoni
 &c. Hominemque adeo homi-
 ni adimit, tributarium Satanæ
 efficit, à beatorum gloria exclu-
 dit, profundè peccantem infer-
 no profundo demergit, morte-
 que secunda, quæ pessima est,
 æternum mactat. Ad creaturas
 alias ab homine, vt nil inausum
 relinquat, deque omnibus malè
 mereatur, ferali odio fertur, si-
 neq; & bono suo omni spoliat.
 Abyssos tandem peccatū mor-
 tale penetrans, malè omnes, vel
 ad tempus, vel ad omnem æter-
 nitatem mulctat. Habet ergo
 homo causam vt ad cor, ad se,
 ad Deum post liminio rede-
 at, peccatoque mo-
 riens ei vi-
 uat.

CA.

CAPVT XXIV.

Homo, ob gravitatem peccati mortalis, de venia salutęque aeterna desperare non debet.

GRauitas peccati mortalis, de qua adhuc egi, non nullam pusillanimitatis diffidentiam, & impia desperatione sic fascinat, ut vereatur se peccatorum suorum veniam & remissionem à Deo impetrare posse: Sine causa *Colos. 2. 14.* tamen; Dominus enim noster cyrographum decreti, ut & offensas humanas omnes cruci affixit & confixit; semetipsum pro omnibus dedit, *1 Tim. 2. 6.* ut nos ab omni iniquitate redimeret; *1 Tim. 2. 4.* vult omnes saluos fieri, & ubi abundauit delictum, vult ut superabundet gratia; quomodo igitur potest quis in desperationis huius barathrum rueret? Meminerit desperas magnę misericordię, quã Deus exhibuit Manassi

nassi Iudææ regi, Achabo, Nabuchodonosori, alijs. Luminade-
figat inobediens in Ionã, adulter
& homicida in Dauidem, im-
pudicus in Magdalenam, periur-
rus in Petrum, persecutor in
Paulum, & fateri cogetur, pœ-
nitentiæ & misericordiæ locum
sibi superesse, nullãq; causam
esse, cur in arctos limites Dei mi-
sericordiã cogere debeat. In pec-

Sap. 1. 14.

*cato non est medicamentum exterminij,
sanabiles facit Deus nationes orbis ter-*

*ad. De-
moph.*

*rarum; sol est, ut ait Dionysius
Areopagita, nemo se à calore eius
abscondere potest, præstabilis super ma-*

Hier. 3. 4.

*litia. Nunquid qui cecidit non resur-
get? aut qui auersus est, non reuerte-
tur? Vultus Dei super facientes mala.
Nunquid voluntatis mea est, inquit*

*Ezech. 21.
25.*

*Dominus, mors impij, & non magis
ut conuertatur & viuat? misericors
omnino est Deus, pater misericordia-
rum, clemens, patiens, patiendoque*
omni

omnipotentiam suam demonstrans, Deus
totius consolationis, ignoscens super ma-
litia, diues in omnes, qui inuocat eum,
custoditque in multa millia misericor-
diam, qua plena est terra. Non dif-
fidat ergo quisquis es, nouit Dominus
mutare sententiam, si tu noueris e-
mendare delictum, ait Ambrosius.

Desperatio certa mors est, anime ho- Serm. 6.
micidium; eterna ciuitatis, ait D. De repar.
Chrysostomus, ianuam claudit, lapsi.
spes aperit, fiducia latum prabet in-
gressum. Isidorus: Perpetrare flagi- De summo
tium aliquod mors est anime, sed de- bono. l. 2.
sperare est in infernum descendere. Por-
ro Dei hæc misericordia & be-
nignitas cum quadam suauitate
alium titillare, dulciterque ad
peccandum prolectare non debet;
benignus quidem & misericors
est Deus aureum Christi propi-
tatorium, in quod omnes po-
puli respicere debent, parata
promptaque; semper adsunt phar-
maca,

maca, æternæ vitæ consequen-
dæ spes est explorata, sed de-
terrere hæc, & à peccando auo-
care potiùs debent. An beni-
gnitas cum maleuolentia, mise-
ricordia cum inuidentia, bene-
ficia cum veneficijs consistere
rectè queunt? *benignitas certè Dei,*
vt D. Paulus ait, *ad pœnitentiam te*
adducit, non ad thesaurizandum
iram in die iræ, & reuelationis
iusti iudicij Dei. Liquet igitur
neque desperandum, neque ni-
mium sperandum, sed recta via
ingrediendum esse. Id sequen-
tibus verbis docet D. Augusti-
nus: *Ex utroq; homines periclitantur,*
& sperando, & desperando; contra-
rijs rebus, contrarijs affectionibus, spe-
rando quis decipitur? Qui dicit: bonus
est Deus, misericors est Deus; faciam
quod mihi placet, quod lubet; laxem
habenas cupiditatibus meis, impleam
desideria animæ meæ. Quare hoc? quia
miseri-

Rom. 2. 4.

Tract. 33.
in Euāg.
Ioan.

misericors est Deus, bon^o est Deus, mā-
 suetus est Deus. Sp̄s isti periclitātur; de-
 speratione autē, qui cum inciderint in
 graua peccata, putantes sibi non posse
 ignosci p̄nitētib^{us}, & statuentes se ad
 damnationem sine dubio destinatos, di-
 cunt apud semetipsos: Iam damnandi
 sumus; quare nō, quod volumus faci-
 mus? animo gladiatorū ferro destinato-
 rum. Ideo molesti sunt desperati: iam
 enim quod timeant non habent, &
 vehementer timendi sunt. Istos despe-
 ratio necat, sp̄s illos. Inter sp̄m & de-
 sperationē fluctuat animus. Metuen-
 dum est, ne te occidat sp̄s; & cū mul-
 tum speras de misericordia, incidas in
 iudicium: metuendum est rursus ne te
 occidat desperatio; & cū putas iam
 tibi non ignosci quæ graua commi-
 sisti, non agas p̄nitentiam, & in-
 curras in iudicem sapientiam, quæ
 dicit: Et ego vestrae perditioni superri-
 debo. Quid ergo agit Dominus cum Prou. I. 26.
 periclitantibus utroque morbo? Illis
 qui

Ecl. 5. 11. qui spe periclitantur hoc dicit: Ne tardes converteri ad Dominum, neque differas de die in diem; subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Illis qui desperatione periclitantur, quid dicit. In quacunque die iniquus conversus fuerit, omnes iniquitates eius obliuiscar. Propter illos ergo qui desperatione periclitantur, proposuit indulgentiæ portum; propter illos qui spe periclitantur, & dilationibus illuduntur, fecit diem mortis incertum. Hæc Augustinus. Et Cæsarius Arelatensis: Nemo desperet, sed nemo malè speret; desperat qui credit, quod etiam si penitentiam agat, diuina misericordia non indulgeat; malè sperat, qui se post multa tempora ad penitentia medicamenta reseruat. Nec, quia Deus iustus, desperare; nec quia misericors est, debet homo nimia securitate cōfidere, sed sic timeat iustitiam, ut quærat misericordiam; sic de misericordia confidat,

ut

ut tan
que
pecc
taur
subie
Sanct
licæ
man
tes,
rifi

ut tamen iustitiam contremiscat. Atque Hæc sunt quæ de gravitate peccati mortalis scribenda putauimus, quæ qualiacunq; sunt, subiecta esse volumus iudicio Sanctæ matris Ecclesiæ Catholicæ, Deum simul & beatissimam Virginē matrem precantes, ut hunc laborem sibi honorificum & gloriosum, omnibus gratum vtilemq; esse concedant

Amen.

Z INDEX